

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M.KIR. POSTAVEZÉREGAZGATÓSÁG
MEGBÍZÁSÁBÓL A M.KIR. POSTA JOGSZ-ÉS MÉRNÖK TISZTVESELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M.KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ: **DR. KOVÁCS JÓZSEF** TÁRSZERKESZTŐ:
M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ **RAKOSI GYÖRGY**
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK

A kötbér szerepe a Közszállítási Szabályzat alkalmazása körében.

Írta: Dr. BESSENYI JÓZSEF m. kir. postasegédtitkár.

Le rôle du dédit à l'application du Règlement concernant les fournitures publiques. Par M. le Dr. JÓZSEF BESSENYI, Aide-secrétaire de poste.

Le dédit est réglé par le droit civil général en prenant pour base le principe de la liberté de conclusion des contrats. Le Règlement concernant les fournitures publiques (édité en 1934) apporte certaines modifications à ce principe. Toute affaire doit être, selon ledit Règlement, arrêté par un contrat écrit. Les garanties prescrites sont: la pénalité, la garantie et l'astreinte. Le Règlement ne stipule pas la notion et la nature juridique du dédit. D'après la définition générale, le dédit est un forfait de dédommagement, à savoir une pénalité contractuelle. Son but consiste, d'une part, à servir de sauvegarde des intérêts du créateur, et, d'autre part, à contraindre le débiteur pour l'accomplissement de son obligation. La différence entre le dédit et la pénalité. L'auteur fait connaître, dans la suite, le droit du désistement de l'institut faisant la commande et les cas où le dédit doit être stipulé.

A kötbér szabályozása általános magánjogunknak, mint ius generale-nak kötelmi jogi részében és a kereskedelmi jognak, mint ius speciale-nak a kereskedelmi ügyletekre vonatkozó részében található fel. Ezek a jogszabályok a felek jogviszonyát csak akkor és annyiban határozzák meg, amennyiben a köztük létrejött szerződés kifejezett, vagy kivehető tartalma (tényleges szokás) másként nem rendelkezik. Általános elvként jelentkezik tehát itt a felek szerződési szabadsága. Ennek a szerződési szabadságnak az elvén törést jelent a 1931:XXI. t. c. 21. §-ában nyert felhatalmazás, amely adta a „Közszállításokról és a hazai beszerzés kötelezettségéről” 50.000/1934. K. M. számú rendelet (Közszállítási Szabályzat).

E szabályzat akként intézkedik, hogy az 1. §-ában

leteknek és intézményeknek az őstermelés és az ipar körébe tartozó szükségletei ellátására irányuló adás-vételi (beszerzési), szállítási és vállalkozási ügyleteinél alkalmazni kell a Közszállítási Szabályzat rendelkezéseit. Az 56—73. §-aiban megszabja a közszállítási szerződés megkötésének alaki és tartalmi kellékeit és az ezekkel összefüggő kérdéseket is részletesen szabályozza.

A szerződéskötésnél a közület részéről eljáró szervnek az ügyleti ellenféllel szemben a Szabályzatban megszabott feltételeket ki kell kötni, illetve azokat az írásbeli szerződésbe fel kell venni, mert a Szabályzat rendelkezései a magánfeleket csak akkor kötik, ha azok a létesített jogügyletben a Közszállítási Szabályzatnak megfelelően fejezték ki ügyleti akaratukat, azaz, ha ők saját akaratnyilvánításukkal létesítettek olyan ügyleti kijelentést, amely a Közszállítási Szabályzatnak megfelel.

A Közszállítási Szabályzat tehát csak kifejezett ügyleti rendelkezés mellett köti a magánfeleket, szemben azokkal a közszolgálati tényezőkkel, melyek a közület nevében a Közszállítási Szabályzat szerinti ügyleteket megkötik, mert ezeknek a szerveknek a megrendeléseknél, szerződéseknél a Közszállítási Szabályzatban foglaltakat be kell tartaniok, s maga a közület is a Közszállítási Szabályzat kényszerítő hatályú rendelkezései szerint köteles kötelezettségeit teljesíteni.

A Közszállítási Szabályzat nem téveszti szem elől azokat a fontos érdekeket, melyek a vállalt kötelezettségek teljesítéséhez és pedig megfelelő teljesítéséhez fűződnek. E tekintetben mindazokat a tárgyi biztosítékokat alkalmazni rendeli, melyeket a magánjog és a kereskedelmi jog a kötelmi vonatkozásokban, az ügylet teljesítése tárgyi biztosítékaiként felhasználnak.

Ismeri a szabályzat a bánatpénzt (30. §.), a biztosítékot (ovadékot) (31. §.) és a kötbért (82. §.). A kötbér ezekben a rendelkezésekben hol bizonyos nemzetgazdasági (hazai beszerzésre vonatkozó kötelezettség), hol bizonyos szociális (megfelelő munkabér fizetésére irányuló kötelezettség) érdekeket szolgál, hol pedig csupán magánjogi jelentőséggel bír, t. i. azokban az esetekben, amelyekben a vállalt kötelezettség teljesítésének, illetve megfelelő teljesítésének érdekét szolgálja. E vonatkozásban kívánunk az alábbiakban a kötbér jelentőségéről szólni a Közszállítási Szabályzat érvényesítési körében.

A Közszállítási Szabályzat csupán azokat az eseteket állapítja meg, melyekben kötbért lehet kikötni az ügyleti ellenféllel szemben. Magát a kötbér fogalmát, jogi természetét nem határozza meg, így tehát azokat a jogszabályokat kell a közszállítások körében alkalmazni, melyek a megfelelő ügyletekre általában alkalmazandók.

A szabályzat 1. §-a értelmében az idevonatkozó ügyletek adás-vételi (beszerzési) szállítási és vállalkozási ügyletek, melyeknek célja az 1. §-ban megjelölt közületek és intézmények őstermelés és ipar körébe tartozó szükségleteinek ellátása. Ezek az ügyletek vagy csupán az általános magánjog uralma alá esnek, (ilyenek a vállalkozási szerződések),

vagy elsősorban a kereskedelmi jog, mint *ius speciale* szabályai alatt állanak s csak kiegészítőleg követik az általános magánjog elveit, mint *ius generale*-t. Ilyenek az adás-vételi szerződések és az adás-vételi szerződéssel egyformán elbírálandó szállítási szerződések (azaz oly eladások, melyeknek tárgyát az eladó csak a szerződés megkötése után fogja megszerezni), amennyiben reájuk a kereskedelmi törvény elvei alkalmazandók, azaz akár alapügyletként, akár mellékügyletként kereskedelmi ügyleteknek minősülnek. Egyébként azonban az utóbbi ügyletekre is az általános magánjog elveit kell alkalmazni. (L. Kt. 258—264. §-ai.)

Ki kell emelni itt azonban azt, hogy a magánjog és a kereskedelmi jog kötbérré vonatkozó szabályai ma általában egyenlősülteknek tekinthetők s csupán a mérsékelhetőség tekintetében van e két jogterületen különbség. Az általános magánjog ugyanis nem ismer mérsékelhetetlen kötbért. Ezzel szemben a kereskedelmi törvény 273. §-a szerint a kötbér összege semmi korlátozásnak alávetve nincs, tehát nem mérsékelhető. A bírói gyakorlat ugyanis a kereskedelmi jog terén is mérsékelte a kötbért a kereskedő és segéde között kötött szolgálati szerződésnek versenytildalmi kikötése kapcsán, azonban a kir. Kúriának 324. számú Elvi Határozata ezt a mérséklést csak kivételes esetnek tekinti, s elvileg fenntartja a kereskedelmi kötbér mérsékelhetetlenségét. Ha tehát az alapügylet kereskedelmi ügyletnek minősül, a kikötött kötbér nem mérsékelhető ahhoz az érdekhöz mérten, melynek biztosítására kikötötett. Minthogy azonban a kikötendő kötbér magasságát a szabályzat megfelelően limitálja és pedig a magánjogi vonatkozásokban a szállítás értékének, illetve a munkálat értékének legfeljebb 10%-ában, a kötbér mérséklésére irányuló igényt a bíróságok nyilván minden esetben el fogják utasítani. Valószínűleg tekintettel lesznek a limitált maximum aránylagos csekélységére, valamint arra a nemcsak magánjogi, hanem közérdekre is, mely a szállítási szabályzat alá eső ügyleteknél a megfelelő teljesítéshez fűződik.

Ezekután felvetődik az a kérdés, mi az a kötbér és mi a kikötésnek tulajdonképeni célja. A közkeletű meghatározások szerint kártérítési átalány, másként szerződéses bírság, melyet az adós a hitelező részére akkor köteles megfizetni, ha a kötelezett a teljesítést vagy egyáltalában nem, vagy nem megfelelően eszközölte és pedig akkor is, ha a hitelező kárát nem igazolja a perben, hanem csupán azt az esetet, melyre a kötbér kikötötett. A kötbér kikötésének ez a legnagyobb előnye, mert könnyű bizonyítani a perben az adós nem teljesítését, vagy nem kellő teljesítését, azonban nehéz a bizonyítása annak, hogy a nem teljesítés, illetve a nem kellő teljesítés miatt milyen kár érte a hitelezőt. A kötbér tehát felmenti a hitelezőt a kár összegének bizonyítási kötelezettsége alól. Ilyen bizonyításra a hitelező csak akkor szorul, ha nem elégzik meg a kötbérbe foglalt kártérítési összeggel, hanem a kötbér összegében foglalt kárösszegnél magasabb kártérítés fizetését kívánja. Ebben az esetben azonban a hitelezőt az a veszély fenyegeti, hogy választván

a kártérítési átalány és a valóságos kárösszeg megtérítése iránti igény között, a kötbérkövetelésre vissza nem térhet, hanem csak azt a kárösszeget követelheti, melynek fennforgását bizonyítani képes, s így esetleg a kötbér összegénél kisebb, valóságos kárösszegnek térítéséhez jut. Abból a célból, hogy az adóst a kötbér túlságosan mégis ne sújtsa, a magánjog ismeri a kötbér érdekarányos mérsékelhetését, ha az adós ezt kívánja és igazolja azt, hogy a kötbér összege a hitelezőt ért kárt lényegesen meghaladja. Erről a mérséklési jogról az adós előre le sem mondhat (kir. Kúria 445. sz. Elvi Határozata). Ki kell emelni azonban azt, hogy ez a mérséklési jog a bírót csak nyilvánvaló méltánytalanság esetén illeti meg, mert a kötbér kikötése éppen azzal sürgeti az adóst a teljesítésre, hogy a kötbérben esetleg magasabb kárt térít meg a valóságosnál, bizonyítás nélkül. A kötbérben tehát bizonyos bírságot is foglaltatnak.

A most mondottakból kivehető, hogy a kötbér célja egyfelől védelmet nyújtani a hitelezőnek (megrendelőnek) joga érvényesítéséhez szükséges bizonyítás nehézségei ellen, másfelől kötelemszerű teljesítésre szorítani az adóst (vállalkozót) az előre meghatározott nagyságú anyagi hátrány kilátásba helyezésével. A kötbér szerepe tehát kettős. Egyfelől azzal, hogy az adóst a kötbér megfizetésének veszedelme fenyegeti, a hitelező hatékonyabban van biztosítva, mintha csupán a teljesítési igény és esetleg az egyelőre bizonytalan összegű kártérítési igény állana a hitelező rendelkezésére, másfelől annak folytán, hogy a fizetendő kártérítés összegét a felek előre pontosan meghatározzák, a hitelező mentesül a kár bizonyításának terhe alól.

A kötbér nem azonos a bánatpénzzel. Míg a bánatpénz lefizetése által az adós a teljesítés megkezdéséig tetszése szerint mentesül a vállalt kötelezettség alól, a kötbér kikötése az adóst nem jogosítja fel a teljesítéstől való elállásra, mert a hitelezőt illeti a választás. A hitelezőnek a joga itt arra terjed ki, hogy az ügylet teljesítését követelje-e, vagy valóságos kárát, vagy valóságos kár helyett a kár bizonyítása nélkül a kötbért mint kártérítési átalányt, sőt az esetre, ha a kötbér nem a teljesítés elmaradására, hanem arra az esetre köttetett ki, hogy a szerződés nem megfelelően (kellő helyen, vagy kellő időben) teljesítették, a hitelező együttesen követelheti a kötelemszerű teljesítést és a kötbért. Ilyen esetben ugyanis a kötbér csak a nem kellő helyen vagy a nem kellő időben történt teljesítésből származó kárt átalányozza, nem pedig a teljesítés elmaradásából származó kárösszeget.

Nem tévesztendő össze az adós helyzetével a hitelezőnek a helyzete. Az a körülmény ugyanis, hogy kötbérfizetés köttetett ki, nem fosztja meg a hitelezőt azon jogától, hogy a megfelelő rendelkezések betartásával az ügylettől az adós késedelme folyamán érdekműködés címén vagy nyomban elállhasson, ha az ügylet ú. n. szigorú lejáratú (fix) ügylet, vagy póthatáridőt köthessen ki az ügylet utólagos teljesítésére s ennek be nem tartása esetén élhet elállási jogával.

Különlegesen van szabályozva a közület elállási joga a Közszállítási

tási Szabályzat 72. §. 2. pontjában, mely szerint a megrendelő hivatal a szerződést előzetes értesítés után felbonthatja, ha a vállalkozó a szerződésben megállapított vagy utólag engedett határidőt túllépve, a megrendelő hivatal a vállalkozó értesítése mellett a késedelem minden napja után meghatározott összegben kötbért állapított meg a szerződés kikötése alapján, azonban a kötbér összege a késedelem során annyira fölgült, hogy e kötbér a hátralékos szállítás értékének, munkálatoknál a vállalt munka egész értékének 10%-át már elérte. Ebben az esetben ugyanis kizárólag a megrendelő közület belátásán fordul meg a jogviszony további fenntartása, illetve az, hogy a megrendelő hivatal a szállítást vagy munkálatot a vállalkozó veszélyére más módon biztosíthassa, illetve bárki által teljesíthesse, költségeinek és kárának mértékét igényelhesse. Természetes, hogy ez a lehetőség megkívánja azt, hogy a hitelező nyomban követelje a kötbért és a 10% elérés esetén nyomban éljen a szerződésfelbontás jogával, mert az ezirányú késedelmeskedés jogvesztéssel jár annál az elvnel fogva, hogy a kivételesen szigorú kikötések szorosán magyarázandók. A külön kikötött jogokkal, gyakorlásuk lehetőségének megnyíltával nyomban élni kell, mert különben csak az általános jogelvek lesznek alkalmazhatók és pedig a kereskedelmi ügyleteknél a Kt. megfelelő rendelkezései, így különösen az eladó késedelmére vonatkozó Kt. 353. §-a, magánjogi ügyleteknél pedig a magánjognak a Kt.-nél némileg enyhébb szabályai.

A szabályzat a magánjogi természetű kötelezettségek biztosítására vonatkozó kötbérikötést két esetben írja elő: a 82. §. (1) bek. 3. pontjában, a szerződésben megállapított vagy utólag engedett határidőtúllépés esetére, a 4. pontjában pedig a meg nem felelő s ezért visszautasított áru esetén akkor, ha a vállalkozó az esetleg engedélyezett új határidő alatt sem szállít megfelelő árut. A kötbér összege mindkét esetben legfeljebb 10%-a lehet a hátralékos szállítás, illetve a munkálat egész értékének. Az első eset lényegében a nem teljesítés esetére, a második eset a nem kellő teljesítés esetére kikötött kötbér fogalmának felel meg.

A szabályzat nem szól arról, hogy mikor nem követelhető a kikötött kötbér azokban az esetekben sem, amelyekben a teljesítés nem történt meg vagy nem kellően történt, tehát amikor a ténybeli előfeltételek voltaképpen meglennének. E tekintetben alkalmazni kell az általános jogelveket. A Kt. 275. §-a szerint a kötbér nem követelhető, ha a szerződés teljesítése véletlen baleset vagy a hitelező vétkessége folytán lehetetlenné válik, vagy ha a szerződés teljesítése fenntartás nélkül elfogadtatott. Ez utóbbi tétel folyik a kötbér kötelelem járulékos természetéből.

Az általános magánjog ezeket az elveket ugyancsak elfogadja s a bírói gyakorlat hozzáteszi kiegészítő elvként azt is, hogy kötbér az ügyleti ellenféltől csak akkor követelhető, ha ő maga hű a szerződéshez, azaz adós késedelembe esése időpontjában a maga részéről már vagy előre teljesített vagy a késedelmes adós szolgáltatása ellenében a maga részéről képes és kész volt a teljesítésre.

A vétlen baleset fogalmát a törvény nem állapítja meg, mindaz e fogalom alá esik tehát, ami az adós késedelmét menthetővé teszi a bírói gyakorlat értelmében, amely ismeri a kimenthető késedelem fogalmát.

Mindezekből kitunik, hogy a közszállításoknál a kötbér kikötéséhez az államnak nagy érdeke fűződik, mert ezáltal biztosítottnak tekinthető a szerződészerű teljesítés, vagy ennek elmaradása esetén a felmerülhető kár alól a kincstár mentesítése.

Altisztek képességvizsgálata a német postánál.

Írta: Dr. KÖKÉNY SÁNDOR m. kir. postasegédtitkár.

Examen de capacité des sous-agents à la poste allemande. Par. M. le Dr. SÁNDOR KÖKÉNY, Aide-secrétaire de poste.

Au début, l'auteur fait connaître la sphère d'activité des agents subalternes dans le service des postes d'Allemagne. Il énumère les qualités physiques (force corporelle, bons yeux, habileté manuelle) et les qualités psychiques (persévérance, volonté, mémoire etc.) qui peuvent être mis en rapport avec les travaux à exécuter. La création de la commission d'examen. Il décrit ensuite comment un examen se déroule, les questions posées et les différentes épreuves.

A postai alkalmazottak felvételénél arra a feladatra, illetőleg munkára kell tekintettel lenni, amelyet ők a szolgálat ellátása folyamán végeznek.

Németországban a postaaltisztek (Beamte von unterem Laufbahn) munkaköre általában a

1. levélgyűjtésre (bélyegzés),
2. irányításra,
3. mozgópostai szolgálatra és
4. kézbesítésre terjed ki.

E szolgálatok ellátásához szükséges testi és lelki adottságok fennforgásának vagy hiányának megállapítsa a felvételi vizsga (képességi vizsgálat) feladata.

A felvételi vizsga kérdéseknek és feladatoknak tervszerű összeállítása, az adott feleletek és megoldások a vizsgált személy értékére vonatkozólag bizonyos képet adnak.

Mindenekelőtt ismerni kell azokat a testi és lelki tulajdonságokat, amelyek a szolgálat ellátásához szükségesek.

E testi tulajdonságok: a megfelelő testi erő, jó szem és ügyesség; a lelki tulajdonságok pedig: a kitartás, szorgalom, akarat, megfigyelő- és emlékezőképesség, leleményesség, lelkiismeretesség stb.

A követelmények alapján állítják össze a képességi vizsga egyes kérdéseit.

A vizsgánál igen fontos szerepet játszik a vezető kiválasztása és megfelelő kiképzése. Németországban a kerületi igazgatóságok által alkalmasnak talált főfelügyelők közül azok részére, akik a képességvizsgálat iránt különösebb megértést és érdeklődést tanusítottak, 1925-ben Berlinben egy negyvennapos tanfolyamot rendeztek. Az előadásokat egyetemi tanárok tartották. A tanfolyamot sikerrel elvégzők vizsgáztatói megbízatást kaptak, amely az igazgatóság személyzeti ügyosztályába való behelyezéssel járt.

Igen fontos, hogy a vizsgáztató tapasztalt és emberismerő legyen. Biztos fellépéssel és barátságos modorral kell a jelölt bizalmát megnyernie, hogy az lámpalázát vagy elfogódottságát, — mely a vizsgálat eredményét hátrányosan befolyásolná, — legyőzze.

Az eljáráshoz szükséges segédleteket egy külső behatásoktól mentes és csendes teremben gondosan kell az előírásoknak megfelelően előkészíteni.

A 4-5 óráig tartó vizsgán legfeljebb hat pályázó vehet részt. Bevezetésül a vizsgáztató 15—20 percig általános dolgokról beszélget a jelöltekkel. Ennek célja a vizsgázók bizalmának megnyerése és megnyugtatása. Azután felvilágosítja őket, hogy a képességvizsgálat lelkiismeretes és pontos lefolytatása nemcsak a posta, hanem a pályázó érdeke is. A szükséges adottságok hiányában jobb, ha nem kap alkalmazást, mert más pályán szép sikereket és boldogulást érhet még el, amit számtalan példával lehet bizonyítani, míg a postánál csak kedvetlenül töltené el életét.

Figyelmezteti a pályázókat, hogy feladatuk megoldásához csak akkor kezdhetnek, ha azzal már teljesen tisztában vannak. Ha valamit nem értenek, kérdezzék meg bátran és bizalommal inkább kétszer, mintsem hogy a feladatot tévesen fogják fel.

A vizsgáztató türelmét még akkor sem veszítheti el, ha a gyengébb felfogású pályázók esetleg többször is ugyanazzal a kérdéssel zavarják előadását.

Végül megkérdezi a jelölteket, hogy betegség, családi gondok vagy izgatottság miatt nem érzi-e valaki teljesítőkétségének csökkenését, mert ebben az esetben a vizsgának alkalmasabb időpontra való halasztását tanácsolja.

Ezután minden pályázóval egy nyolcadív nagyságú eredménytáblázatot töltet ki. Ennek első oldalán a személyi adatokon kívül a következő három kérdés áll:

1. Milyen sportot űz?

2. Szabad idejében mivel foglalkozik előszeretettel?

3. Résztvett-e már képességvizsgálaton? Hol és mily eredménnyel?

Az eredménytáblázat hátoldala a megoldások értékelésére és a vizsgáztató észrevételeinek feljegyzésére szolgál (l. 1. ábra.)

Maga a vizsgálat nyolc részből áll.

1. Színpróba alkalmas-alkalmatlan	Idő perc	Hibák	Pontszám	Név	Vizsgálati megfigyelések
2. Számátvitel	—				
3. Címkeresés		—			
4. Címadatak összehasonlítása		—			
	—				
5. Címjegyzés	—				
6. Szalagrendezés		—			
	a./.....	—			
	b./.....	—			
7. Panasárok elrakása		—			
8. Súlyemelés		Csoport	Ered- mény:	.....	.....

1. ábra. Az eredménytáblázat hátoldala.

I. A testi erő vizsgálata.

Amikor a jelentkező testi erejét vizsgálják, a vizsgálat vezetője megfigyeléseiből következtethet nemcsak az izomzat jól kifejtett voltára, hanem a jelölt akaratósszpontosítására, kitartására, kötelességérzetére és a nemes versengésben kiválni akarására.

Ezért ezt a próbát orvosi vizsgálat nem helyettesítheti.

A vizsga lefolyása a következő:

Terjesztett lábakkal egy számon elhelyezett 30 kg-os súlyt kell felemelni és a levegőben tartani. A kitartási idő tartama szerint a vizsgázók az értékelésnél 5 csoportba kerülnek és pedig

- 0—1.79 mp. V.
- 1.80—2.39 „ IV.
- 2.40—3.39 „ III.
- 3.40—4.59 „ II.
- 4.60-nál több I. csoport.

Mivel altiszteknél a megfelelő testi erő elsőrendű fontosságú, a végelbírálásnál hasonló végpontozású jelölteknél a helyezést ez az eredmény dönti el.

II. Színpróba.

Célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e színeket csekély árnyalati eltéréssel is megkülönböztetni.

Avizsgázó egy színtáblázatot (l. 2. ábra) és egy munkalapot (l. 3. ábra) kap kézhez.

2. ábra. A szintáblázat.

	A	B	C	D	E
	○	○	○	○	○
1	○	11 ○	21 ○	31 ○	41 ○
2	○	12 ○	22 ○	32 ○	42 ○
3	○	13 ○	23 ○	33 ○	43 ○
4	○	14 ○	24 ○	34 ○	44 ○
5	○	15 ○	25 ○	35 ○	45 ○
6	○	16 ○	26 ○	36 ○	46 ○
7	○	17 ○	27 ○	37 ○	47 ○
8	○	18 ○	28 ○	38 ○	48 ○
9	○	19 ○	29 ○	39 ○	49 ○
10	○	20 ○	30 ○	40 ○	50 ○

A szintáblázaton A. B. C. D. E. jelzéssel öt különféle kör alakú színfolt van. Ezek alatt 50 sorszámozott, hasonló alakú, különböző színű színfolt látható.

A jelölt feladata abból áll, hogy a munkalap A. B. C. D. és E. jel-

Szám. .... hó .. - n. Név: .....

Szinpróba

A szám = Sorszám.

B szám = Sorszám.

C szám = Sorszám

D szám = Sorszám.

E szám = Sorszám.

3. ábra. Munkalap, a színpróbaéhoz.

..... hó .. - n. Név. ....

Számok összehasonlítása.

Keresse ki az 1., 3., és 5. hasádba beírt számokat a hátoldalom és a számnak ott feltüntetett sorszámát ezen az oldalon a 2., 4. és 6. hasádba a szám mellé jegyezze fel.

1	2	3	4	5	6
564		356		117	
434		480		206	
272		692		940	
271		901		413	
921		519		589	
132		549		712	
841		611		110	
525		582		563	
912		347		136	
727		137		721	
951		591		418	

Hiányzók: .... = ...

Hibás: ....x 2 = ...

Összesen:

Tipp: A munkalap előoldala a számok összehasonlításához.

zésű soraiba a szintábrázat hasonló jelzésű mintáival megegyező színű alsó színfoltok sorszámait beírja.

Az idő az értékelésnél nem számít. Ha a vizsgázó egyes színfoltok

Sorszám.	Sorszám.	Sorszám.	Sorszám.
1./ 901	26./ 184	51./ 899	76./ 408
2./ 219	27./ 162	52./ 206	77./ 711
3./ 138	28./ 582	53./ 432	78./ 692
4./ 712	29./ 435	54./ 562	79./ 159
5./ 341	30./ 265	55./ 727	80./ 876
6./ 526	31./ 413	56./ 914	81./ 136
7./ 347	32./ 127	57./ 417	82./ 496
8./ 852	33./ 318	58./ 611	83./ 983
9./ 612	34./ 912	59./ 851	84./ 564
10./ 418	35./ 195	60./ 343	85./ 954
11./ 915	36./ 480	61./ 525	86./ 720
12./ 728	37./ 171	62./ 340	87./ 344
13./ 563	38./ 962	63./ 714	88./ 356
14./ 433	39./ 951	64./ 137	89./ 873
15./ 207	40./ 783	65./ 218	90./ 590
16./ 549	41./ 361	66./ 907	91./ 841
17./ 645	42./ 132	67./ 110	92./ 261
18./ 839	43./ 389	68./ 922	93./ 258
19./ 940	44./ 958	69./ 832	94./ 434
20./ 631	45./ 721	70./ 272	95./ 625
21./ 378	46./ 438	71./ 624	96./ 143
22./ 591	47./ 653	72./ 257	97./ 271
23./ 296	48./ 872	73./ 589	98./ 831
24./ 117	49./ 519	74./ 651	99./ 921
25./ 804	50./ 183	75./ 360	100./ 109

5. ábra. A munkalap hátoldala a számok összehasonlításához.

megjelölését kihagyja, az az elbírálásnál figyelmen kívül marad, de ha bizonyos színeket egyáltalán nem talál meg, vagy egyes színeket következetesen összekever, az eljárást megismételtetik. Az értékelésnél nincs pontozás: a vizsgázó vagy megfelel, vagy postaaltiszti szolgálatra alkalmatlan.

III. Számok összehasonlítása.

A cél annak megállapítása, hogy a jelölt számokat megbízhatóan tud-e megjegyezni, leírni és más számok közül kikeresni.

A kiosztott munkalap első oldalán harminchárom háromjegyű szám látható. A munkalap hátoldalán száz különféle sorszámozott háromjegyű szám van. A jelölt feladata, hogy az első oldalon feltüntetett számokat a hátoldalon kikeresse és a szám hátoldali sorszámát az első oldalon a szám mellett feljegyezze (l. 4. és 5. ábra).

A munka elvégzésére tíz perc áll rendelkezésre.

Az értékelésnél minden hiányzó adat egy, minden hibásan leírt adat két hibapontnak számít.

Az értékelés pontokban való kifejezésénél a hibátlan megoldás egy pontot s fölfelé fokozatosan a 29 vagy ennél több hibapontos megoldás 100 pontot kap.

IV. Távbeszélő hívószám kikeresése.

Célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó abc-rendszerben a szükséges adatokat gyorsan és megbízhatóan kitudja-e keresni.

A vizsgáztató a jelöltek mindegyikének egy távbeszélőnévsort ad és annak rendszerét elmagyarázza; majd a kiosztott munkalap első oldalán feltüntetett négy névhez tartozó telefonszámokat a jelöltekkel együtt előgyakorlatként kikeresteti és feljegyezteti.

A feladat azután az, hogy a munkalap hátoldalán lévő 12 előfizető hívószámát a vizsgázók kikeressék és a cím mellett helyesen feljegyezzék.

A vizsgáztató a jelölteket munkájuk közben ellenőrzi és helytelen adat beírása esetén érdekeltet figyelmezteti.

Értékelésnél az az idő jön számításba, amit a vizsgázó a feladat hibátlan megoldására fordított. A vezető ugyanis a munkalapot hibás adattal nem veszi át, hanem azt helyesbítetteti.

A munka 5.75 perc alatt történő elvégzése esetében a vizsgázó 1 pontot és fokozatosan felfelé 28 vagy annál több perc alatt való elvégzése esetében 100 pontot kap.

V. A megfigyelőképesség vizsgálata.

Célja, hogy a pályázó gyorsan és pontosan tud-e címadatokat összehasonlítani.

Ennek megállapítására

1. egy harminc teljes címet tartalmazó mintalap és

2. egyugyanazon címeket kisebb eltérésekkel tartalmazó munkalap szolgál. A feladat szerint a munkalapon kereszttel meg kell jelölni minden eltérést. Igen gondosan kell a mintalapot a munkalappal összehasonlítani, mert az eltérések jelentéktelenek és azok számát a vizsgázó nem ismeri.

A munkalap harminc teljes címadata tizenöt eltérést tartalmaz a mintalap adataival szemben. Minden fel nem lelt eltérés hibának számít.

Az értékelésnél úgy a felhasznált idő, mint a hibapontok száma kifejezésre jut. Nevezetesen:

a 2.9 perc alatt végzett munka	1 pont,
13.0 vagy több perc alatt végzett munka	100 „
hibátlan	20 „
13 vagy ennél több hiba esetén	100 „

VI. Az emlékezőképesség próbája.

Célja annak megállapítása, hogy a jelölt neveket és számokat, különösen címadatok formájában, meg tud-e jegyezni.

Az eljárás hasonló a cserkészfiúk nálunk is ismert kémpróba-versenyéhez.

A vizsgázók 5 percig nézhetik a mintalapot (l. 6. ábra), amely 12 részre van osztva. Hat részben egy-egy teljes cím látható, míg a másik hat üres. Öt perc letelte után hasonló beosztású munkalapon a megfelelő részekbe kell a megfigyelt címeket beírni.

A mintalap hat címe 44 név- és számadatot tartalmaz.

Értékelésnél a munkalapra helyesen leírt adatok számát (kisebb eltéréssel leírt adat $\frac{1}{2}$ -nek számít) le kell vonni 44-ből s így kapjuk meg a hiányzó adatok, vagyis a hibapontok számát. Tehát $44 - (32 p + \frac{6}{2} p) = 44 - 35 = 9$ hiba. A részek felcserélése 1-1 hibapontnak számít.

Pontokban kifejezve a hibátlan megoldás 1 pontot, a 44 hibát tartalmazó 100 pontot kap.

VII. Találékonyági próba.

Célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó következetesen tud-e gondolkodni.

Az eljárást itt is közös előgyakorlat előzi meg, hogy a jelöltek a feladatot jobban megérthessék.

E vizsgálathoz szükséges

a) 10—12 hosszúkás karton sáv, melyek mindegyikén egy befejezett mondat áll, és

b) egy karton ráma.

A feladat: a sávokat oly sorrendben kell a rámaiba helyezni, hogy a mondatok felolvasva egy érthető és összefüggő elbeszélést adjanak.

Pl.: a következő mondatok szerepelnek az egyes kartonsávokon.

1. Panasza alapján vizsgálat indult meg. (5)

<p>Molnár és Tsa</p> <p><u>S z e g e d.</u> Kárász u.15-18.</p>		<p>Vörös Péter</p> <p><u>B u d a p e s t.</u> Horthy Miklós út 148.</p>	
<p>Olasz kir.Konzulátus</p> <p><u>B u d a p e s t.</u> Bajza u.85.</p>		<p>1.sz.gyalogezred II.zl.j.7.szdz.</p> <p><u>P i l i s c s a b a</u> tábor</p>	
	<p>Horváth Ottó főtthár</p> <p><u>P é c s./Baranya/</u> Bajnok u.238.</p>		<p>Nagy Sándor Fiai Részvénytársaság</p> <p><u>S á t o r a l j a u h e l y</u> Kálvin u.17.</p>

6. ábra. Mintalap az emlékezőképesség próbájára.

2. Azonban a levelek a feladóhoz sem tértek vissza. (3)
3. A vizsgálat kiderítette, hogy a levélen a feladó címe nem volt feljegyezve. (8)
4. Ezért a cég a postánál panaszt emelt. (4)
5. Ebből az a tanulság, hogy a küldeményekre pontos címet és a feladó címét is fel kell jegyezni. (10)
6. Ebből megállapították, hogy a címzett a rendeltetési helyen ismeretlen. (6)
7. Egy cég a postán leveleket adott fel. (1)
8. Ezért a levél a feladóhoz nem érkezett vissza. (9)
9. Ezért a levelet a címzettnek nem tudták kézbesíteni. (7)
10. A feladott levelek egy része a címzettekhez nem jutott el. (2)

Ha ezeket a mondatokat a zárójelben feltüntetett számok sorrendjébe rakjuk, érthető és összefüggő szöveget kapunk.

Értékelésre az előgyakorlat után a vizsgázók két hasonló feladatot kapnak.

Az értékelésnél a megoldás helyessége és az arra fordított idő számít. A pontszám megállapítására táblázatot használnak. (1.04 perc alatti megoldás 1 pont, a 7.9 perc alatti megoldás 100 pont.)

Táblázat szolgál a megoldás helyességének pontszámokban kifejezendő értékelésére is, amely aszerint, hogy a megoldás mennyire logikus, 10–100 pont között mozog.

VIII. Elrakó próba.

Célja annak megállapítása, hogy a jelölt különböző formájú tárgyakat célszerűen és a teret jól kihasználva előírt idő alatt össze tud-e rakni.

A vizsgázó 5 lapos, sorszámozott faládát kap.

A földön hasonló sorszámozott ellátott különböző alakú fakockák vannak, számozott oldalukkal lefelé fordítva és összekeverve.

A feladat: minden fakockát erő kifejtés nélkül felemelni és számozással felfelé fordítva hasonló számú faládjába elrakni.

Értékelésnél a feladat helyes elvégzésére fordított idő jut kifejezésre.

*

Az egyes részletek alapján elnyert pontszámokat a vizsgáztató az eredménytáblázatra rávezeti, összegezi és nyolccal elosztja. Így kapja meg a végeredményt, amelynek alapján a vizsgázókat rangsorozzák. Ha a végeredmény az előírt maximumnál nagyobb, a vizsgázót az állásra alkalmatlannak minősítik.

A képességvizsgálatokat Németországban a háború utáni racionalizálási törekvések hívták életre. Először a távbeszélő kezelőnők felvételénél alkalmazták. Az ismertetett vizsgálatot első formájában a vonalfelvigyázói képességvizsgálat bevezetésekor, 1924-ben rendszeresítették. Később kísérleteztek a mérnöki felvételek esetére alkalmazható képességvizsgálat rendszerének összeállításával is. Legjobban az altiszti és mű-

szaki segédszemélyzeti felvételeknél követett rendszerek fejlődtek ki és jártak gyakorlati sikerrel.

A legújabb időben a német birodalmi postának pályázók hiányában mind nagyobb gondot okoz a szükséges munkaerők alkalmazása. Erre való tekintettel a képességvizsgálatokat 1938. év folyamán felfüggesztették.

A posta régi világából.

Írta: Dr. MONUS FERENC m. kir. postahivatali igazgató.

Les anciennes postes. Par M. le Dr. FERENC MONUS, Directeur de bureau de poste.

L'auteur public quelques données sur les anciennes postes de Hongrie. Au XVIIe siècle, 4 courriers à cheval appartenait à l'effectif de la chambre de Pozsony. Ils constituaient les „postes de la noble chambre”. Il décrit ensuite un voyage (XVIIIe siècle) à Vienne du Comte Miklós Bethlen, Chancelier de Transylvanie. A cette époque, les lettres de message ont été remplacées par un simple cachet de l'envoyeur. Il est intéressant de mentionner que, dans les temps de guerre, les messages ont été écrits sur papier mince; le papier fut mis dans une boule de cire que le courrier avalait. De XVIIIe siècle, il raconte que le maître en chef de cuisine du Prince Rákóczi était en même temps le maître de poste dans la ville de Huszt. A la fin de ce siècle, les diligences sont devenues très populaires, en Hongrie. Une comédie intitulée „Les postillons” est restée, en 1792, pendant longtemps sur le programme du Théâtre Hongrois de Pest. Au XIXe siècle, les suscriptions des lettres étaient intéressantes. Les expéditeurs ont écrit sur l'enveloppe toutes les indications nécessaires à l'acheminement de l'envoi. Les articles d'argent devaient être emballés et cachetés dans la présence de l'expéditeur et du réceptionnaire. En 1817, le service des diligences fut introduit à Debrecen, mais il avait beaucoup de difficultés à cause des mauvaises routes.

Kis mozaikkövek ezek az első pillanatra jelentéktelennek látszó apróságok, de lényegesek és fontosak, mert ezekből a fakószínű kis képekből érdekes világ alakul ki előttünk: a mai nagyívelésű modern posta érdekes gyermekkora, multja. A multat pedig meg kell becsülnünk, naivitásában is szeretnünk kell, mert oktat, tanít, hogy méltók lehessünk a jövőre.

16. század.

A pozsonyi kamara létszámába tartozott 4 lovas futár („az nemes kamara postái”) névszerint: Révész János, Hizeri Lőrinc, Keszteli János és Horváth-Nagy András. Ezek a pozsonyi kamarához érkezett udvari

leveleket vitték olyan helyekre, ahol postaközlekedés nem volt. Mindnyájan jó magyar emberek voltak, közülük a „postaságban legértelmesebb és legjártaasabb“ volt Horváth-Nagy András, aki nem egyszer Konstantinápolyba vitt Pozsonyból levelet, amikor is Eczet János postás helyettesítette. E 4 lovas postás a kamarától évente átlag 76 forint fizetést kapott s ez az összeg a Kamara 1566 évi számadásában 307 forinttal szerepel.

Az 1587. évben a pozsonyi Kamara, posták költségei címen 4838 forintot számolt el kiadásban. Ez az összeg a kamarához tartozó postamesterek évi járandóságát adta, amelyben az említett futárok járandóságai is bennfoglaltatnak.

Érdeemes megjegyezni e derék jó magyar lovaspostások nevét a Habsburg-posták kezdetéről. Nem volt még akkor Magyarországon magyar posta, de a magyarországi posta szervezetben az akkori nehéz közlekedési viszonyok között mint látjuk, a legfontosabb feladat teljesítésére (udvari levelek szállítására és kézbesítésére) magyar embereket alkalmaztak.

17. század.

Gróf Bethlen Miklós erdélyi kancellár hivatalos ügyben többször járt Bécsben a magyarországi posta útvonalain. Saját kocsiján utazott, egyideig saját lovaival, aztán pihent, váltott lovakkal folytatta vizontagságos útját. Minden útja előtt templomba ment s buzgón fohászzkodott az egék urához, hogy segítse vissza szerencsésen övéihez. Önéletrírásában többek között ezeket írja:

„... útszekerem volt egy régi, magyar kékposztós, ernyős kocsi, valami kancellária taksáért adták vala a brassaiak. Ehhez én 4 szürke lovat szerzek, mely szekerem ugyancsak hálószerszám, kalamárisládám és egyéb egymásomat hordoztam.“ —

A kancellár — vele lévén kalamárisládája — úgy látszik, úti jegyzeteit a közvetlen benyomások alkalmával vetette papírra, ezért olyan felbecsülhetetlen értékűek Önéletrírásában foglaltak.

Ugyanő említi, hogy egy alkalommal, az enyedi kollégium „pecsétjével“ fontos üzenetet hozott számára egy diák.

A levél küldés, levél szállítás ugyanis felette nehéz vállalkozás volt a 17. században is. Misem természetesebb, hogy a híreket, üzeneteket inkább élőszóval adták tovább. Hogy azonban a hírközvetítő szavahihetősége, illetve megbízatása kétségtelenül bizonyíttassék, kis kocka alakú hártvapapíron vésett pecsétnyomóval benyomott egyszerű viaszlenyomattal igazolta magát, illetve azt, hogy valóban megbízójától érkezett.

Ez volt a régi világban az úgynevezett „pecsétküldés“. Pecsétet küldött rá (valakire; hiteles üzenetet küldött valakinek), olvashatjuk elsárgult írásokból nem egyszer. Ez a „pecsétküldés“ már a legrégebb időben is elterjedt volt. Arany János a „Tetemrehívás“-ban említi, hogy

Bárci „pecséttel hívta tetemre“ azokat, akiket gyanúsított fia tragikus halálával.

A „pecsét küldés“ egyszerűbb volt, mint a körülményes és hosszadalmas levélírás, ezért a hírközlés vagy üzenetváltás nagyon sokáig ilyen formán történt. Volt egy különösebb formája is a hírközlésnek: háborús idők alatt olyan szorongatott helyzetbe kerülhetett volna a levélvivő, hogy elvették volna tőle a nagyon fontos üzenetet. Ezt elkerülendő pár sort vékony papírra írtak, azt viaszba gyúrták s a hírvivő lenyelte. Bethlen Miklós kancellár írja, hogy ilyen forma üzenetet nem egyet szállítottak az enyedi diákok. „Kicsiny golyóbis formában elnyelé s az hasában hozá ki.“

18. század.

Az írás mestersége már erősen elterjedt, a posta már javában szálította a leveleket, de a hírközlés, üzenetváltás ősi formája, a szóbeli üzenet még a 18. században is járta. Rákóczi fejedelem nem győzte fogadni az ügyes-bajos vármegyék hírközlőit. Az 1705. évben egri táborából rendeli, hogy a vármegyék kevésbé fontos dolgaikban ne küldözgessenek hozzá hírvivőket, követeket, mert ez a szegénység megterhelésével jár, hanem írják meg kéréseiket, panaszait levélben s adják postára.

Csak hogy az írás nem tartozott a könnyű feladatok közé és a fejedelemnek szóló beadványokat, leveleket mégis csak nagy körültekintéssel és külső csinnal kellett szerkeszteni.

Rákóczi korabeli írások őrzik azt is, hogy a fejedelem főkonyhamestere, Nagy-Iday Ferenc a z 1704. évben Huszt városában postamester volt s „ezen hivatalyában hűségesen szolgált amíg a posták állapotya eránt más dispoziót nem tettünk“. Elég az, hogy a vármegye Nagy-Iday Ferenc postamester fizetését csak fele részben folyósította. Rákóczi utasítja Máramaros vármegyét, hogy a volt postamester elmaradt járandóságait utólag fizesse ki. Úgy látszik, Nagy-Iday uram a vezérlő fejedelem konyháján méltóképen kiérdemelte elmaradt járandóságait.

Az 1705. évben Lengyelországban erősen pusztított a pestis. Elrendelik a következőket: a lengyel határátjárók elzárassanak, „a passusuk bévágassanak, hogy senki onnan bé ne jöhessen. A Fejedelem Eő Nagyságához érkező leveleket a határszélen vigyázó tisztek küldjék a huszti főkommendanshoz, de a levélhordókat Husztra bé ne bocsássák.“

Huszt városa a Rákóczi szabadságharc alatt a felvidéki mozgalom főfészke volt, Rákóczi gyakran tartózkodott Huszton, a vár tövében ma is meglévő emeletes házban volt a szállása, a huszti postamester pedig Huszt kövarában állomásozott.

Rozsnyó város 1703. évi számadáskönyvéből olvasható, hogy Gyotvainak hívták a város gyalog postását, akit nem egyszer küldtek Miskolcra „kuruc hírt tudakozni“ s egy-egy útjáért 69 dénárt kapott. Holecz János lovaspostás pedig 1 forint 02 dénárt kapott, ha a kuru-cok felől kiadós hírt szállított Rozsnyó városának.

Egy Szivacska nevű postásember Rozsnyóról Bercsényi Úr Ő Nagysága levelét vitte Besztercebányára s 3 forintot kapott fáradozásáért.

Az 1703. évben Mangorló Dániel, rozsnyói becsületes polgár, a városi sáfár megbízásából a lőcsei postamesternek „szokás szerint pro novo Anno 2 ezüst tallért“ vitt ajándékba.

Rozsnyó városában ugyanis nem működött rendes posta, a város leveleit Lőcsére küldte, s a lőcsei ú. n. Habsburg posta vonalhoz csatlakozott már a 16. században is. Szokásban volt, hogy a lőcsei postamesternek a sáfár minden esztendőben újévkor pénzbeli és egyéb ajándékkal kedveskedett. Ez a szokás hosszú időn át fennmaradt, annak még a Rákóczi-felkelés idején is nyoma van.

Érdekes Rozsnyó város számadáskönyvében a következő bejegyzés: „Februar 29. 1703. — Adtam postáknak és hóhérnak dög kivonattásért 81 dénárt. Ez utóbbinak csak azért, nem valószínű ugyanis, hogy Rozsnyó város érdemes postaembere a hóhérnak is segédkezett volna az elhullott állatok kivonszolásánál.

*

A 18. század végén a postaszervezet mindig jobban és jobban fejlődött, erősödött. Az akkori kor szenzációja volt az utasszállításra használt posta delizsansz. Ez olyan népszerűsége emelkedett, hogy költők, írók énekeltek, írtak róla. Népszerűségét nagyban emelték a postakürtön, illetve postásípon fűjt kedves dalok, melódiák. A közönség előtt meleg rokonszenvvel találkoztak a muzsikális fülű postásipót fúvó postakocsisok, akik az 1790-es években gyermekkorát élő magyar játékszínre is eljutottak. A Pesti Magyar Játékszín 1792. évi műsorán szerepelt sokáig a Postakocsisok c. 5 felvonásos vígjáték, az 1793. évben pedig az Erdélyi Játékszín tűzte műsorára a Posta Tzug c. vígjátékot, melyet gróf Bethlen Imre írt s melyet nem egy estén zsúfolt ház tapolt végig.

*

Az 1790-es években a postaközlekedés ha sok nehézséggel járt is és emiatt sok panasz merült is fel, de a panaszok a posta megbízhatóságát kevésbé érintették. A pénzküldés igen körülményes volt, ezért az emberek a küldendő pénzt egyszerűen borítékba zárták s az így pénzzel bélelt leveleket nyugodtan adták postára. Kazinczy Ferencnek írja öccse, hogy „leveledet az 50 forinttal együtt vettem, pedig a postán sokat hevert“. Másik levelében 100 forint vételét nyugtázza Kazinczy László, amelyet hasonlóképen levélben kapott kézhez.

*

Az 1790. évben írja Horváth Adám Kazinczynak Szántódról: „Molsyogott a víziposta s messziről kiáltott: „megjött a kedves levél“. — A postás a Balatonon kompon járt át Balatonfüredről Szántódra. Innen a víziposta elnevezés.

Kazinczy nagyon sokat levelezett barátaival, ismerőseivel, korának minden valamire való férfiával. Összegyűjtött levelezése 21 vaskos kötetben jelentek meg. Sokat költött a postára, habár igen sok levelét alkalmi emberek, utasok, fuvarosok szállították. Barátja, Horváth Ádám azt írja, hogy írópapírra, spanyolviaszra, postára egy év alatt több mint 150 forintot költött. Pedig korántsem levelezett annyit, mint Kazinczy. Kazinczy leveleiben hol szidja, hol dicséri a postát. Szidja a késedelemért, dicséri akkor, ha levelére valamelyik íróbarátjától gyorsan kap választ. Különösen kedvez leveleiben a debreceni postának, egyik levelében sem említi a posta megbízhatatlanságát.

19. század.

Csokonai rövid élete alatt nem sokat levelezett. Mindössze ha 30—35 levelét ismerjük. Ezek egyrészt is szegénysége miatt diákokkal, kereskedőkkel, ismerőseivel küldözgette. Keveset adott postára. Sőt az is előfordult, hogy postára adandó levelének szállítási díját kölcsön kérte. Nagy Gábor ügyvéd barátjának írja 1803-ban: „Barátom, már a pósta óra is elmúlt, pénzem sincs: kérek mind a kettőre nézve, segítsd előbb ezt a három levelet“. Nagy Gábor Voszitz Ferenc debreceni postamester házában lakott, a mai Ferenc József-út 40. számú ház telkén, ahol Csokonai estéknél gyakran megfordult, de a postahivatalba be nem tette a lábát. Leveleiből erre lehet következtetni, annyira ellenszenves volt előtte a k. k. posta, amely szerinte egyik leveléből 25 rhénes forintot eltulajdonított. Az esetet nyomban megírta gróf Festetich Györgynek, de a tiszta tényállást azért sem lehet megállapítani ebben a kellemetlen ügyben, mert a haragos és beteg költő kétféle változatban írta le a levél kézbesítési körülményeit.

Egyébként Debrecenben akkor köztudomássá lett ez állítólagos levélkifosztás miatt sok keserősége volt Csokonainak, mert voltak, akik nem akartak hitelt adni annak, hogy leveléből 25 forint hiányzott. Mi volt az igazság? ma már nem lehet megállapítani. Tény az, hogy Kazinczy ugyanakkor a legnagyobb dicséret hangján emlegeti a debreceni posta pontos voltát, megbízhatóságát.

Érdekesek e kor leveleinek címzései is. Kazinczynak címzett egyik levél Bécsből: *À Monsieur François de Kazinczy, par Ofen, Debreczin, à Ér Semlyén.* Vagy Tordáról küldött levél címe alatt ez áll: *Kolozsvár, Debreczen, Tállya, Kassa, Velejte à Kázmér.* E levelekben advan az irányításhoz szükséges adat és az utolsó posta (aláhúzva).

Kazinczy leveleinek pontos címzésére nagy gondot fordított s erre fel is hívta barátait. Ha helytelen címzés miatt késett valamelyik levele, nem a postát okolta, hanem a levélíróját. Nehezen várta a posta érkezés idejét: „Kínosan várok minden postanapot és le vagyok verve midőn a cseléd üresen jő“ — írja egyik levelében.

*

Megemlítem a m. kir. Helytartó Tanács 1804. évi rendeletét az

akkori postai pénzküldésre vonatkozóan: „...ha Diligence Kotsin Pénz küldődne, tartozzon az általadó az általvevő jelenlétébe a pénzt becsomagolni és mindkét Officium le petsételni“.

Debrecen város nótáriusa a rendelet hátlapjára a következőket írta: „Tudományul (!) vétetik. Postamester Uram lássa, Eőkegyelme Dóga.“

Hogy 1814. évben Debrecen városán át posta delizsánsz még nem közlekedett s itt ebben az esztendőben még a Buda—Bécs között különösen kedvelt postásípos, nótás, vígkedvű postakocsisok a nagy nehézkes fekete-sárga színű személyszállító gyors postakocsikat nem ismerték, a következő tanácsülési jegyzőkönyvi bejegyzés bizonyítja: „...amely Levelek 5 fontnál többet nyomnak azok nem Postán, hanem Diligence által küldődjenek“. Nótárius úr ilyen megjegyzést tett a bejegyzés után: „Tudományul (!) vétetik azzal, hogy itt Diligentialis postaszeker nintsen.“

A gyorskocsik (delizsánszok) elterjedésével megkülönböztettek: postát (gyalog, lovas emberek), amely leveleket szállított; delizsánszot (gyorskocsit), amely nehezebb, súlyosabb leveleket, csomagkat, pénzt, utasokat szállított tovább. Az 5 fontnál súlyosabb levelek szállítását az említett rendelet értelmében már csak gyorspostakocsik (delizsánszok) szállíthatták.

A debreceni útviszonyoknak olvmérvű javulása, hogy az országban mind nagyobb tért hódító bárkaszerű delizsánszok itt is közlekedhessenek, csak az 1817. évben következett be, amikortól kezdve ha nem is rendszeresen, de már gyarabban (különösen jó időben) megjelent a budai postakocsi váltott lovaktól húzva a debreceni postaállomáson s a debreceni civis polgár egykedvű nyugalommal nézte azok érkezését-indulását, gondolva, ha beáll az őszi esőzés, úgyis elreked az az itteni feneketlen sárban úgyannyira, hogy nem lesz kedve a bécsi aeráriumnak ezeket a kocsikat gyakorta itt járatni.

Így is történt. Az 1817. év egyik őszi napján a debreceni postamester jelentette a magistratusnak, hogy Péterfián a feneketlen sárban elakadt a posta s ennek miatta hámos- és segítő lovaknak sürgős kirendelését kéri.

Forrásmunkák:

Acsády Ignác: A pozsonyi és szepesi kamarák. Budapest, 1894.

Gróf Bethlen Miklós: Önéletírása. Pest, 1858.

Rákóczi levelek. Történelmi Tár. 1885.

Rozsnyó város számadása. Történelmi Tár, 1886.

Kazinczy Ferenc: Levelei. Dr. Váczy János, Budapest.

Önálló kutatások Debrecen város levéltárában.

Érdekes kérdések

Questions intéressantes.

Újabb pályatételünk:

13. A postaügynöki alkalmazottaknak öregségi és rokkantsági biztosítás szempontjából ki a munkaadója?

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden tagja résztvehet. A pályamű legfeljebb 3 gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő: 1940 január 10.

A pályamunkán a szerzőt nem szabad feltüntetni, hanem a szerző nevét külön borítékban zárt és lepecsételt jeligés levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jeligés leveleket csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, vagy legalább is dicséretben részesül. A jutalomdíj összege pályatételenként 50 pengő.

A jutalomban vagy dicséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest a Magyar Postában jelenik meg. A pályamű végén a kidolgozáskor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett, vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálatra lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

Pályázati eredmény.

Az 1939. évi 10. számban közölt 10. sz. pályatétel a következő volt:

Postai gépjárművel okozott balesetből folyóan a m. kir. kincstár által kifizetett baleseti járadék összegében marasztalható-e a vétkes postaalkalmazott; anyagi felelősségének megállapításánál szóba jöhet-e az állami számvitelről szóló 1897:XX. t. c.-ben szabályozott felelősség alkalmazása és a marasztalás esetében milyen eljárást kell követni?

A beérkezett négy pályamű közül a „Pór“ jeligéjű volt a legjobb. Kidolgozása beható jogi tanulmányozásra vall s végső megoldása jogi szempontból helyes.

Szerzője: **dr. Holló Gyula m. kir. postafogalmazó** (Postavezérigazgatóság 4. ügyosztály) 50 P jutalomban részesült.

A pályanyertes munka, amelyet a szerkesztőbizottság közlésre is méltónak ítélt, a következő:

Korunk közjogi irodalma és a jogi közfelfogás megegyeznek abban, hogy a közszolgálati viszony az egyéb kötelmi viszonyoktól elütő termé-

szetű, és hogy e jogviszony létesítése az állam egyoldalú tényén alapul. A közalkalmazási jogviszony tehát éppen különleges célja és etikai tartalma következtében szerződésnek nem tekinthető s nem magánjogi, hanem közjogi jellegű jogviszony. A közszolgálati viszonynak e közjogi jellegéből következik azután, hogy az állam nem kénytelen bíró előtt érvényesíteni azokat a követeléseit, melyeket a közhivatalnokkal szemben a hivatali kötelességek nem megfelelő teljesítése, illetve a kötelességek megszegése miatt támaszt, hanem az érdekelttel szemben ebből a célból szolgálati (közigazgatási, illetve fegyelmi) úton járhat el. Ezt, az állami kormányzat terén általánosan érvényesülő szabályt, — a később alkotott különleges törvényeken kívül — kimondja az 1874. évben kiadott s az állami szolgálat összes ágaira a minisztertanács által 1902-ben kiterjesztett Pénzügyi Szolgálati Szabályok is, melynek 117. §-a szerint az állami alkalmazottaknak az állam irányában fennálló jogviszonyból eredő vagyoni felelősségét és a kártérítés mértékét az alkalmazott felettes hatósága szolgálati úton hivatalos megállapítani. A felettes hatóság ilyen marasztaló jogerős határozata az 1925. évi 7000. M. E. sz. rendelet 127. pontja alapján, mint közigazgatási határozat, közigazgatási úton hajtható végre s az ilyen jogerős határozatban megállapított kártérítési összeget is közigazgatási úton, tehát közadók módjára kell behajtani. A Pénzügyi Szolgálati Szabályok fenti rendelkezésén alapul az A. 2. Szab. 6. §. 15. pontja, mely szerint „a posta és alkalmazottai között felmerülő, a szolgálati viszonyból eredő követelések ügye mindenkor postai közigazgatási útra tartozik“.

Tekintettel egyrészt az előbb mondottakra, másrészt arra, hogy az állami számvitelről szóló 1897:XX. t. c. csak a számvevőségi, pénztárosi és anyagkezelői munkakörben működő közhivatalnokok különleges felelősségét és e felelősség megállapításának különleges módját szabályozza, kétségtelen, hogy a pályatételben adott tényállás esetében a vétkes postaalkalmazott (gépkocsivezető — esetleg járatkísérő) felelősségének megállapítására nem az említett törvénycikk rendelkezései, hanem az A. 2. Szab.-ban, továbbá a 7000/1925. M. E. sz. rendeletben lefektetett általános alapelvek irányadók. De szóba jöhet az adott esetben a 70.000/1933. K. K. M. sz. rendelet (a Posta Fegyelmi Rendtartása) 30. §-ának alkalmazása is. Abban az esetben ugyanis, ha a vétkes postaalkalmazottat az általa előidézett balesetből kifolyólag fegyelmi eljárás alá vonják, felelősségét és a kártérítés összegét a fegyelmi bizottság is megállapíthatja. A fegyelmi bizottság azonban mellőzheti is a kártérítés kérdésében való állásfoglalást; ebben az esetben is közigazgatási úton kell az alkalmazott felelőssége kérdésében határozni.

Kétségtelen tehát az, hogy a postaalkalmazott közigazgatási, vagy fegyelmi úton létrejött jogerős határozattal marasztalható annak a kárnak a megtérítésére, melyet a postának a baleset vétkes előidézésével olyképen okozott, hogy a postát a baleseti járadék fizetésére kötelezték; e határozat pedig közigazgatási úton végrehajtható.

Kimondják azonban különböző törvények azt, hogy a közalkalmazottaknak egyes rétegei, melyek e törvények hatálya alá tartoznak, a felelősségü-

ket megállapító, s a fent leírt módon létrejött közigazgatási marasztaló határozattal szemben a polgári bírósághoz fordulhatnak, s kérhetik annak megállapítását, hogy a felmerült esetből kifolyólag őket kártérítési felelősség nem terheli. Ilyen külön törvények alapján fordulhatnak megállapítási keresettel a bírósághoz a marasztaló közigazgatási határozat ellen többek között a számvevőségi, anyagkezelői és pénztárkezelői munkakörben alkalmazott közhivatalnokok, a honvédségi állományú egyének, a pénzügyigazgatóságok személyzete és az alárendelt pénzügyi alkalmazottak stb. E törvények említett rendelkezésére tekintettel tette magáévá a Hatásköri Bíróság 1916-ban azt a felfogást, hogy ellenkező törvényi, vagy törvényerejű rendelkezés hiányában a közigazgatási jogviszonyból eredő **magánjogi kötelezettségek** (kártérítés) eldöntése végeredményében polgári perútra tartozik; ezért a bíróság kimondta, hogy „ott, ahol ellenkező törvényi rendelkezés fenn nem forog, az illető közigazgatási hatóságnak kártérítés fizetésére kötelező határozata az elmarasztalt állami alkalmazott irányában végérvényesnek, s ekként olyannak nem tekinthető, hogy az ellen a marasztalt alkalmazott a törvény rendes útján nem kereshetne orvoslást; a kártérítésben szolgálati úton elmarasztalt alkalmazottaknak a bírói oltalom, — és pedig ott, ahol a panasz útja tételes jogszabálynál fogva nem a Közigazgatási Bírósághoz vezet, — a törvény rendes útján fennmarad.” (1916. Hb. 3/5. sz.) A Hatásköri Bíróság álláspontja tehát 1916-ban az volt, hogy a közalkalmazotti közjogi viszonyból felmerült magánjogi jellegű vitás ügyek általános szabály szerint polgári bíróság elbírálása alá bocsáthatók s a rendes bírói út igénybevételét kizáró rendelkezések csak kivételes jellegűek.

A Hatásköri Bíróság fenti határozata alapján a pályatétel alapját képező tényállásban a vétkes postaalkalmazott a jogerős közigazgatási határozat után polgári bírósághoz fordulhat megállapítási keresettel s kérheti annak megállapítását, hogy a felmerült esetből kifolyólag őt a kincstárral szemben kártérítési kötelezettség nem terheli, sőt kérheti a kincstár elmarasztalását is annak az összegnek erejéig, amelyet a kincstár a közigazgatási határozat végrehajtásával tőle alaptalanul elvont.

E megállapításokkal kapcsolatban meg kell azonban azt is jegyeznünk, hogy a fenti bírói határozat hozatala óta eltelt közel negyedszázad bírói határozatainak tanulmányozása bizonyos mértékig azt a feltevést eredményezi, hogy a Hatásköri Bíróság felfogása fenti kérdés tekintetében esetleg megváltozott. Az utóbbi évtized hatásköri bírósági határozatainak indoklásában a közalkalmazottak szolgálati ügyeiből származó jogviták tekintetében állandóan visszatérő mozzanatként mondja ki a Hatásköri Bíróság, hogy: „Állandó hatásköri jogszabály, hogy a közjogi viszonyból felmerült vitás ügyek csak abban az esetben tartoznak a rendes bíróság hatáskörébe, ha van olyan törvényes jogszabály, amely azok érvényesítését kifejezetten rendes bírói útra utalja.” Ez a megállapítás azt a feltevést kelti, hogy a Hatásköri Bíróság a közjogi viszonyból felmerült vitás ügyeket, — tekintet nélkül arra, hogy magánjogi vagy közjogi jellegűek, — általános szabályként ma már közigazgatási útra tartozóknak tekinti, s a rendes

bírói út igénybevételét tartja kivételes jellegűnek, s ez út igénybevehetőségét tételes törvényi erejű jogszabály fennforgásához köti. A bírói gyakorlatnak ez az irányváltoztatása valószínűleg a közigazgatási és bírói eljárást illetően az utóbbi évtizedben megnyilvánult egyszerűsítési és gyorsítási törekvésekre, vagy a hatáskörök szétválasztásának hatályosabb keresztülvitelét célzó törekvésekre vezethető vissza. Az utóbbi szempontra utal a következő, a pályakérdés szempontjából jelentős határozat is: „Hatásköri jogköri jogrendszerünknek egyik sarkalatos alaptétele, hogy ha valamely magánjogi jogviszonyból felmerülő vitás kérdést a törvény, vagy törvényerejű rendelet kifejezett rendelkezéssel közigazgatási eljárásra utal, úgy azt a kérdést a közigazgatási hatóság, — az 1869:IV. t. c. 1. §-ában foglalt rendelkezésnek megfelelően — a közigazgatási hierarchia rendjén a saját hatáskörében végérvényesen dönti el. Vagyis a közigazgatási hatóság határozata után bírói út igénybevételének szabályként nincs helye. A kivételeket a törvénynek, vagy más törvényes jogszabálynak kifejezetten kell tartalmaznia.“ (1930 jún. 23. — 1930. Hb. 13.) Kétségtelen azonban az is, hogy az utóbb említett bírói döntések meghozatalára alapul szolgáló tényállások, elemeiket tekintve nem azonosak a pályakérdésben feltett, illetve a Hatásköri Bíróság által 1916-ban eldöntött ügygel. Ilyen körülmények között tulajdonképpen nyílt kérdést képez az, hogy a polgári bíróság a pályatételben adott eselben a postaalkalmazott által benyújtott megállapítási kereset tárgyalására való illetékességét ma is megállapítaná-e, illetve — a Pp. 180. §. 1. és 3. pontjára alapított pergátló kifogás és az ennek kapcsán tett hatásköri összeütközési bejelentés esetén — a Hatásköri Bíróság, 1916-ban kelt határozatának szellemében a hatásköri összeütközés fenn nem forgását állapítaná-e meg, vagy későbbi elvi kijelentéseire figyelemmel, — tekintettel arra, hogy általában véve a postaalkalmazottakat törvény, vagy törvényerejű rendelet a szóbanforgó megállapítási kereset indítására nem jogosítja fel, — a hatásköri összeütközést kimondaná, s ezzel a jövőre vonatkozólag elvonná a lehetőségét annak, hogy postaalkalmazott a közigazgatási úton hozott jogerős kártérítési határozat ellen bírói jogsegélyt vegyen igénybe.

Forrásmunkák: Grill: Új döntvénytár. Igazságügyminisztérium: Hatásköri Jogszabályok és Hatásköri Határozatok Tára. 1894:XX. t. c. Pénzügyi Szolgálati Szabályok. 7000/1925. M. E. sz. rend. 70.000/1933. K. K. M. sz. rend: Tomcsányi: Közjog.

ELMÉLET - GYAKORLAT.

Théorie. — Pratique.

33. Az O. T. I. vidéki megbízottjai és orvosai az O. T. I. pénztárai címére feladott közönséges leveleiket feladókönyvben való elismertetés mellett postára adhatják-e?

Nem.

Az A. 1. Szab. 60. §. 3. p. szerint ugyanis az állami, törvényhatósági, megyei, városi és községi, úgyszintén egyházi hatóságok, hivatalok és hivatalos közegek, továbbá a törvények vagy rendeletek alapján működő egyéb hatóságok, hivatalok (pl. a kereskedelmi és iparkamarák, az ügyvédi kamarák, az Országos Társadalombiztosító Intézet és szervei, az ármentesítő társulatok stb.) használhatnak levélpostai küldeményeik feladásához postai feladókönyvet.

A betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. t. c. 92. §-a szerint az Országos Társadalombiztosító Intézet szervei alatt az intézet kerületi és vállalati pénztárait, továbbá az intézet ki- rendeltségeit, valamint a „Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár”-t kell érteni. Minthogy az O. T. I. vidéki megbízottjai és orvosai nem tekinthetők a fentiek szerint O. T. I. szerveknek, ezért postai feladókönyv használatára nem jogosultak. (Beküldött kérdés.)

34. Egy 15 szavas táviratban a feladó a „le szerelt” szót két szóba írta. Helyesen járt-e el a felvevő, amikor ezt két szónak díjazta?

Igen.

A felvevő tisztviselő helyesen járt el, amikor a feladó által két szóba írt „le szerelt” szavakat nem vontathatja meg. Ez az írásnak megfelelően két szónak díjazta.

Általános szabály, hogy a felvevő tisztviselő a távirat *szövegét* nem módosíthatja, illetőleg nem változtathatja meg. Ez világosan kitűnik a B. 1. Szab. 16. §. 7. pontjának negyedik bekezdéséből, ahol a felvevő tisztviselő által végezhető helyes-

bitési esetek és módok fel vannak sorolva. Ezek között a szövegrész egyáltalán nem szerepel. De erre lehet következtetni a Táv. Kez. 21. §. 12. pontjának ama rendelkezéséből is, mely szerint a felsorolt kivételektől eltekintve „Minden táviratot szóról-szóra, betűről-betűre úgy kell továbbítani, amint azt a feladó eredeti táviratában megírta”. A kérdéses eset azonban nem tartozik a kivételek közé.

Az 1922. évi Táviratüzleti Szabályok 22. §-ának 6. pontjához tartozó és érvényben lévő apróbetűs bekezdése szerint a helyesírási hibákat csak akkor kell figyelembe venni — s ebből következőleg a helytelenül írt szavakat helyesbíteni — ha a feladó, akinél a helyesírási szabályok ismerete feltételezhető, rendszeresen követ el helyesírási hibát oly célból, hogy ezáltal *szavakat takarítson meg*.

A B. 1. Szab. 20. §. 8. pontjának bekezdésében említett esetekben nem a felvevő tisztviselőnek kell a megengedett szóösszevonásokat végezni; ez a jog csak a feladót illeti meg. (Beküldött kérdés.)

35. Helyes-e az A. 5. Szab. 21. §. 4. p. 2. bek.-nek oly értelmezése, mely szerint az ügynökségek az átvételnél a rovatlapon csak az I. részben alkalmaznak összehasonlítási jelet?

Nem.

Az A. 5. Szab. 21. §. 4. pont 2. bekezdésében foglaltak szerint a postaügynök a tételes összehasonlítás során meggyőződik arról is, hogy a rovatlap I. és II. részébe berovatolt könyvelt küldemények hiánytalanul, az ott bejegyzett adatoknak megfelelően beérkeztek-e. Ennek megtörténte igazolásul az egyeztetési jel alkalmazása természetesen szükséges. Egyébként az A. 2. Szab. 77. §. 16. pontja is hasonló rendelkezést tartalmaz. (Beküldött kérdés.)

36. Az utalványbevételi naplóban a napizárlat alkalmával, ha indítás ekkor nincs, kell-e az A. 2. Szab. 51. §. 8. p. 7. bek.-ben előírt indítási zára-

dékot alkalmazni, vagy csak az A. 2. Szab. 46. §. 6. pontban előírt záradék alkalmazandó? Ha mindkettőt kell alkalmazni, melyik záradék irandó elsőnek?

Mindkét záradékot alkalmazni kell.

Az A. 2. Szab. 51. §. 2. p. 2. bek. szerint ugyanis a szolgálat befejeztével a ro-

vatoló az addig felvett könyvelt küldeményeket még akkor is köteles a felvevő osztálytól átvenni, ha a felvételi szolgálat megkezdéséig indítás nincs. Ennek megfelelően az ellenjegyzőnek elsősorban az A. 2. Szab. 51. §. 8. p. 7. bek. szerinti indítási záradékot, majd azután az A. 2. Szab. 46. §. 6. pontja szerinti napi záradékot kell alkalmaznia. (Beküldött kérdés.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1939. október hó.

Rovatvezető: Dr. RUTTNER BÉLA, m. kir. postatitkár.

Publié par M. le Dr. BÉLA RUTTNER, Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et des règlements sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Posta hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats ma-

xima, et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part, entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année entière, compté en arrière à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

A magyar posta f. évi szeptember havi forgalmának ismertetésével kapcsolatban számoltunk be arról, hogy a szeptemberi forgalom eddig a legnagyobb volt, amelyet a világháború utáni időben a magyar postánál tapasztaltunk. Ez a csúcseredmény rövid életű volt, mert a f. évi októberi forgalom még a szeptemberi igen kedvező eredményeket is túlszárnyalta. Figyelemreméltó és örömdetes ez a forgalomemelkedés, mert nem szabad elfelejtenünk, hogy Európában komoly háború dúl, amelyben egyelőre nem is a fegyverek, hanem a gazdasági eszközök játszzák a vezetőszerepet.

A f. évi szeptemberhez viszonyított forgalomemelkedés 3.2%-ot képvisel és így nem volt olyan mérvű, amint ezt az utolsó 10 év átlagában várhattuk volna. Ennek

azonban főleg az a körülmény az oka, hogy a folyó évben október hó 1-e vasárnapra esett és így az októberre esedékes illetménykifizetések már szeptember hónapban bonyolódtak le. A november hó 1-re esett ünnep következtében októberben is voltak ugyan illetménykifizetések, míg azonban rendes körülmények között október kétszeres (októberi és novemberi) kifizetésekkel rendelkezik, addig a folyó év októberében csak a novemberre esedékes illetményeket fizették ki.

A múlt év októberéhez viszonyított élénkítés 15.5%-ot tesz ki és így ugyancsak alatta maradt annak a forgalomemelkedésnek, amelyet az utóbbi hónapokban tapasztaltunk. Ennek azonban nincs különösebb jelentősége, minthogy szintén az illetménykifizetések elmaradásával áll összefüggésben.

A postai üzletágban úgyszólván minden küldemény forgalma jelentős élénkülést mutat fel. Ez érthető is, hisz ez a hónap a mezőgazdasági termények értékesítésének, a téli beszerzéseknek, a kereskedelem és ipar szempontjából pedig a karácsonyi előkészületek hónapja.

Az ajánlott küldemények forgalmát a polgári és katonai hatóságok feladásai, az adófelügyelőségek és a biztosító intézetek felszólításai növelték. Emelkedett az ajánlott küldemények száma az ú. n. zsidótörvény végrehajtásával kapcsolatos okiratbeszerzésekkel is. A csomagforgalom nagyságára jellemző, hogy az mindössze 130.000 darabbal maradt el az 1938. évi rendkívül élénk decemberi forgalom mögött. A csomagforgalom október hónapban rendszeresen élénkül. Az idei nagyobb mérvű emelkedést az iparengedélyek rendezése és a jó gyümölcsstermés is előmozdíhatta. A filléres csomagok darabszáma 123.000 volt, tehát 23.000 darabbal kevesebb, mint szeptember hónapban. A forgalom még így is igen jelentős. Számottevő forgalmat adtak a külföldre feladott élelmiszercsomagok is. A postautalványforgalmat a katonai elszállásolási költségek, a bevonultak hozzátartozóinak kiutalt családi segélyek és a családpénztári utalványok duzzasztották meg. A befizetett családpénztári utalványok száma 143.000, összege pedig 1,357.000 P volt, tehát a forgalom emelkedésében ezek játszották a vezető szerepet. A családpénztári utalványok nélkül a forgalom csak 12%-kal emelkedett. A csekkbefizetési forgalmat a tandíjak, biztosítási díjak, mértékhitelítési díjak és az adóbefizetések növelték. A takarékgorgalom alakulása biztató képet mutat, mert a betétek emelkedésével szemben a visszafizetések száma és összege mind a múlt év októberéhez, mind a f. év szeptemberéhez képest nagy mértékben csökkent. Az év első 10 hónapjában a betétek összege 8,856.000 P-vel haladta meg a múlt év első 10 hónapjában elhelyezett betétek összegét, míg ugyanebben az időszakban a visszafizetések összege 10,125.000 P-vel kevesebb volt, mint a múlt esztendőben. A csekkfizetések csökkenése az októberre eedékes illetménykifizetések elmaradásával kapcsolatos.

Külön kell megemlékeznünk a posta nemzetközi forgalmáról, mint olyan forgalomról, amelyet az európai háborús események a legjobban befolyásolhattak. Ál-

talában mindenki forgalomeséssel számolt, a tényleges adatok azonban erre a feltevésre rácafoltak. Így az ajánlott küldemények darabszáma f. évi szeptember hónapához viszonyítva kb. 30.000 darabbal, vagyis 27%-kal emelkedett, az értékvélforgalom 33%-kal csökkent, míg a csomagforgalom közel 46%-kal haladta meg a szeptemberi és 56%-kal a múlt évi októberi forgalmat. A belföldön feladott külföldre szóló csomagok forgalmát elsősorban az élelmiszert tartalmazó szeretecsomagok emelték. Ezeknek az adatoknak az elbírálásánál mindenesetre figyelemmel kell lenni arra is, hogy a nemzetközi forgalom — a külpolitikai feszültség következtében — a múlt év októberében sem volt zavartalan.

A feladott és kézbesített táviratok darabszáma a múlt évi októberi forgalmat 23,7, illetleg 18,7%-kal meghaladta, a f. évi szeptemberi eredményekhez képest azonban csökkent. F. évi szeptemberhez viszonyítva 5,3%-kal esett nemzetközi táviróforgalmunk is, a múlt év októberéhez viszonyítva azonban a forgalom 36,8%-kal emelkedett. Ez a jelenség azért is érdekes, mert a nemzetközi táviróforgalom emelkedésével ellentétben a nemzetközi távbeszélő forgalom igen nagymértékben csökkent.

A távbeszélőforgalom alakulása viszonylag a legkedvezőtlenebb. Ezt az eredményt elsősorban a számlált helyi beszélgetések idézték elő, amelyeknek forgalma a múlt év októberéhez képest csak 3,9%-kal emelkedett. A távbeszélőállomások szaporulata 10,8%-ot képvisel, míg a kezdeményezett távolsági beszélgetések száma 17,8, az érkeztetéké pedig 22,5%-kal emelkedett. Figyelemreméltó, hogy a távolsági forgalmat kizárólag a vidéki beszélgetések emelték, mert a budapesti egységes hálózatban mind a kezdeményezett, mind az érkeztett távolsági beszélgetések száma csökkent. A csökkenést elsősorban a külföldi beszélgetések elmaradásának tulajdonítjuk. A nemzetközi távbeszélőforgalom a f. év szeptemberéhez képest 22,9%-kal, a múlt év októberéhez képest pedig 53,7%-kal csökkent.

A nyilvántartott rádióelőfizetők száma október hó 31-én 476.818 volt, és így 74.574 engedéllyessel, vagyis 18,5%-kal haladta meg a múlt év október létszámot. Jelentősen emelkedett az előfizetők száma a f. évi szeptemberi adatokhoz képest is,

amit részben a hírszolgálat fokozott fontosságának, részben a néprádió készülékek forgalombahozatalának tulajdoníthatunk. A szeptemberhez viszonyított szaporulat 5888 előfizetőt, vagyis 1.3%-ot képvisel.

A kárpátaljai forgalom emelkedése október hónapban is folytatódott. Az általános forgalomemelkedés körülbelül 15%-nak felel meg.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közötti táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom a múlt év októberéhez képest 15.5%-kal emelkedett. A forgalmat kifejező 48.6 millió munkaegység a legnagyobb forgalom, amelyet a világháborút követő időben eddig tapasztaltunk. Az utolsó 11 év októberének forgalmáról a következő adatok tájékoztatnak:

1929. október	41.5	millió	munkaegység.
1930. „	40.9	„	„
1931. „	35.7	„	„
1932. „	31.2	„	„
1933. „	30.1	„	„
1934. „	32.2	„	„
1935. „	33.8	„	„
1936. „	36.4	„	„
1937. „	37.9	„	„
1938. „	42.1	„	„
1939. „	48.6	„	„

A munkaegységekben kifejezett forgalom a múlt év októberéhez képest 15.5%-kal emelkedett és így az előző hónapok emelkedésénél valamivel alacsonyabb volt. Amint azt már említettük, ez túlnyomórészt az októberi kétszeri illetménykifizetések elmaradásának következménye. A feldolgozott munkaegységekről kb. 3.5 millió munkaegység a felszabadult felvidéki területekre és 600.000 munkaegység Kárpátaljára esett. A trianomi Csonkaországban feldolgozott munkaegységek számát tehát kb. 44.5 millió munkaegységre tehetjük. A forgalom tehát a múlt évben feldolgozott munkaegységek számát 2.4 millió munkaegységgel, az 1929. októberében feldolgozottakét pedig 3.0 millió munkaegységgel meghaladta.

Az egyes üzletágak szerint a legnagyobb forgalomemelkedést ebben a hónapban a rádió és a postai üzletág érte el, 22.6, illetőleg 18.8%-os emelkedéssel, míg a táviró üzletág 12.7, a távbeszélő üzletág pedig 10.1%-kal emelkedett.

1. POSTAFORGALOM.¹⁾ — 1. Trafic postal.¹⁾

Egység: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Feladás — Expédition										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és sommag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.761	
1931.	—	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881	
1932.	—	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372	
1933.	—	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.517.302	
1934.	—	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906	
1935.	—	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911	
1936.	—	435.933	7.568	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.839.945	
1937.	—	462.928	7.567	456	9.815	10.291	712.965	1.193	87.832	22.311	2.068.491	
1938.	—	501.515	8.438	457	10.668	10.900	763.665	1.045	87.619	23.318	2.280.279	
1938.	X.	43.853	811	41	1.002	1.024	72.593	53	5.431	2.203	227.997	
1938.	XI.	46.021	745	42	1.020	930	67.822	68	7.855	2.076	243.217	
1938.	XII.	58.920	809	43	1.369	1.099	79.024	74	8.552	2.247	251.662	
1939.	I.	46.128	851	42	915	1.009	61.887	104	9.543	2.114	192.669	
1939.	II.	42.273	811	38	895	1.003	67.701	103	8.887	1.935	197.092	
1939.	III.	54.341	926	42	1.004	1.149	70.590	95	7.367	1.973	199.837	
1939.	IV.	49.977	780	46	987	1.117	71.263	76	6.513	1.922	215.328	
1939.	V.	49.923	900	42	1.024	1.162	75.535	93	8.783	2.146	239.995	
1939.	VI.	44.763	797	42	900	1.172	74.679	93	8.987	2.118	212.625	
1939.	VII.	46.405	832	45	1.025	1.159	76.741	102	5.558	2.074	233.040	
1939.	VIII.	49.876	888	49	1.040	1.179	80.970	98	9.925	2.167	274.902	
1939.	IX.	51.052	1.016	47	1.121	1.196	85.370	54	4.433	2.178	275.321	
1939.	X.	50.859	1.099	48	1.239	1.290	86.648	65	6.358	2.522	280.735	
1938. XI.-1939. X. összesen:		590.538	10.445	526	12.629	13.465	898.235	1.025	93.761	25.472	2.816.423	
XI. 1938.-X. 1939 total:												
1938. I.-X. összesen:		396.492	6.884	371	8.280	8.866	621.811	904	71.498	18.991	1.785.114	
I-X. 1938. total:												
1939. I.-X. összesen:		485.597	8.891	441	10.240	11.436	751.389	883	80.354	21.149	2.321.544	
I-X. 1939. total:												
Összehasonlítások Comparaisons	1939. X. havában	szám-szerűleg en nombre										
	1938. X. havához képest több (+) kevesebb (-)		+7.006	+ 279	+ 7	+ 237	+ 266	+ 14.055	+ 12	+ 927	+ 319	+ 52.738
	En oct. 1939 par rapport au mois de oct. 1938, en plus (+), en moins (-)	o/o-ban en o/o	+ 16.0	+ 34.4	+ 17.1	+ 23.7	+ 26.0	+ 19.4	+ 22.6	+ 17.1	+ 14.5	+ 23.1
	1939. I.-X. időszakban 1938. I.-X. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 89.105	+ 2.007	+ 70	+ 1.960	+ 2.570	+ 129.578	- 21	+ 8.856	+ 2.158	+ 536.430
En janv.-oct. 1939 par rapport aux mois de janv.-oct. 1938 en plus (+), en moins (-)	o/o-ban en o/o	+ 22.5	+ 29.2	+ 18.9	+ 23.7	+ 29.0	+ 20.8	- 2.3	+ 12.4	+ 11.4	+ 30.1	

¹⁾ Az 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 sont provisoires.

A posta forgalma.

1. POSTAFORGALOM (folytatás). — 1. Trafic postal (suite).

E g y s é g: 1000 drb., összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	K é z b e s i t é s — R e m i s e										
		Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, bétét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postafakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques Payements		
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	
1930.	—	425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3.373	1.036.937	
1931.	—	373.517	12.442	637	10.687	10.015	663.752	295	25.646	3.275	967.490	
1932.	—	353.134	9.739	536	8.968	9.241	570.104	236	18.316	3.259	785.987	
1933.	—	345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3.373	698.973	
1934.	—	416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3.223	658.944	
1935.	—	412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3.399	662.144	
1936.	—	440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	684.812	
1937.	—	466.077	7.641	485	9.924	10.367	716.475	591	48.925	3.839	749.352	
1938.	—	505.424	8.421	498	10.758	11.015	768.161	644	65.238	4.052	885.470	
1938.	X.	43.994	828	46	999	1.048	83.997	44	7.451	407	117.788	
1938.	XI.	46.202	746	45	1.010	912	55.653	31	2.668	304	82.502	
1938.	XII.	59.134	812	52	1.371	1.148	91.355	39	3.262	436	108.110	
1939.	I.	46.288	895	47	906	968	59.067	37	3.091	401	64.788	
1939.	II.	42.416	826	43	892	1.018	68.938	40	3.479	425	72.857	
1939.	III.	54.483	950	48	1.002	1.125	70.653	51	4.929	442	91.884	
1939.	IV.	50.153	793	58	1.014	1.110	71.259	47	4.128	452	84.821	
1939.	V.	50.108	914	49	1.021	1.173	75.844	47	3.877	445	83.009	
1939.	VI.	44.924	792	48	981	1.104	74.496	48	4.314	453	92.226	
1939.	VII.	47.931	874	49	1.051	1.202	78.690	47	4.524	481	90.568	
1939.	VIII.	50.059	924	54	1.048	1.167	80.797	57	7.019	448	93.972	
1939.	IX.	51.215	1.058	52	1.149	1.213	99.843	59	9.662	515	116.536	
1939.	X.	50.996	1.163	52	1.235	1.274	86.405	40	4.194	518	102.413	
1938. XI.-1939. X. összesen:		593.929	10.752	597	12.680	13.414	913.030	543	55.147	5.320	1.083.686	
XI. 1938.-X. 1939. total:												
1938. I.-X. összesen:		398.974	6.847	410	8.251	8.941	627.464	574	59.342	3.312	694.823	
I.-X. 1938. total:												
1939. I.-X. összesen:		488.593	9.194	500	10.299	11.354	766.022	473	49.217	4.580	893.074	
I.-X. 1939. total:												
Összehasonlítások Comparaisons	1939. X. havában 1938. X. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	+									
	En oct. 1939 par rapport au mois de oct 1938, en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en %	+ 6.972	+ 340	+ 6	+ 236	+ 226	+ 2.408	- 4	- 3.257	+ 111	+ 15.375
			+ 15.8	+ 41.1	+ 13.0	+ 23.6	+ 21.6	+ 2.9	- 9.1	- 43.7	+ 27.3	- 13.1
1939. I.-X. időszak- ban 1938. I.-X. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerüleg en nombre	+										
En janv.-oct. 1939 par rapport aux mois de janv.-oct. 1938, en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en %	+ 89.619	+ 2.347	+ 90	+ 2.048	+ 2.413	+ 138.558	- 101	- 10.125	+ 1.268	+ 193.251	
		+ 22.5	+ 34.3	+ 22.0	+ 24.8	+ 27.0	+ 22.1	- 17.6	- 17.1	+ 38.3	+ 28.5	

2. TAVIRÓFORGALOM¹⁾ — 2. Trafic télégraphique
3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM¹⁾ — 3. Trafic téléphonique

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone							
		Táviratok ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques				Közvetlen összeköttetések száma Raccordements directs nombre	Számlált helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales comptées nombre en milliers		
		Télégrammes, nombre en milliers	Télég. dépôt	hálózatok szerint dans le réseau			összesen total		bpesti egységek dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total
				feladás	kézbesítés	uniforme de Budapest		falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb systéme rural et plus de 200 abonnés			
1930.	—	3.404	3.715	46.601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890	
1931.	—	2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135	
1932.	—	2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431	
1933.	—	1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947	
1934.	—	1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809	
1935.	—	1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	2.257	121.980	12.944	134.924	
1936.	—	1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	2.155	127.933	14.261	142.194	
1937.	—	2.133	2.820	70.325	18.165	23.290	2.117	134.885	16.358	151.243	
1938.	—	2.439	3.150	75.128	21.331	27.316	2.201	141.263	18.117	159.380	
1938.	X.	228	294	74.307	19.608	24.637	118.552	2.179	12.594	1.636	14.230
1938.	XI.	226	289	74.543	20.862	26.212	121.617	2.186	12.238	1.567	13.805
1938.	XII.	233	302	75.128	21.331	27.316	123.775	2.201	12.133	1.585	13.718
1939.	I.	207	277	75.460	21.607	27.078	124.145	2.228	12.826	1.737	14.563
1939.	II.	185	246	75.661	21.695	27.135	124.491	2.229	12.219	1.681	13.900
1939.	III.	236	309	75.941	21.812	27.523	125.276	2.240	11.215	1.574	12.789
1939.	IV.	222	293	76.134	21.689	28.531	126.354	2.267	12.353	1.821	14.174
1939.	V.	264	331	76.279	22.305	28.802	127.386	2.316	12.705	1.693	14.398
1939.	VI.	254	321	77.141	22.675	28.169	127.985	2.310	12.652	1.763	14.415
1939.	VII.	282	349	77.380	22.902	28.355	128.637	2.318	12.119	1.745	13.864
1939.	VIII.	341	413	77.514	23.694	28.054	129.262	2.320	11.110	1.729	12.839
1939.	IX.	290	364	78.180	23.936	28.317	130.433	2.330	12.963	1.919	14.882
1939.	X.	282	349	78.728	24.541	28.103	131.372	2.303	12.919	1.871	14.790
1938. XI.-1939. X. összesen: XI. 1938.-X. 1939. total:		3.022	3.843	—	—	—	—	—	147.452	20.685	168.137
1938. I.-X. összesen: I-X. 1938. total:		1.956	2.559	—	—	—	—	—	116.958	14.924	131.882
1939. I.-X. összesen: I-X. 1939. total:		2.563	3.252	—	—	—	—	—	123.081	17.533	140.614
Összehasonlítások Comparaisons	1939. X. havában 1938. X. havához képest több (+) kevesebb (-) En oct. 1939 par rapport au mois de oct. 1938, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 54 + 55	+ 4.421 + 4.983	+ 3.466	+ 12.820	+ 124	+ 325	+ 235	+ 560	
		o/o-ban en o/o	+ 23.7 + 18.7	+ 5.9 + 25.2	+ 14.1	+ 10.8	+ 5.7	+ 2.6	+ 14.4	+ 3.9	
	1939. I.-X. időszakában 1938. I.-X. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-oct. 1939 par rapport aux mois de janv.-oct. 1938, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 607 + 693	—	—	—	—	+ 6 123	+ 2.609	+ 8.732	
		o/o-ban en o/o	+ 31.0 + 27.1	—	—	—	—	+ 5.2	+ 17.5	+ 6.6	

1) Az 1939. évi adatok ideiglenesek.

Les chiffres se rapportant à l'année 1939 sont provisoires.

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Taphic téléphonique (suite).

4. RADIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone							Rádió Radiodiffusion			
		Közpon- tok száma Nombre des centales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers						Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés			
			kezdéményezett départ			érkezett arrivée			Buda- pesien à BudaPest	vidéken en province	összesen total	
			bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységes hálózat- ban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en Province	összesen total				
1930.	—	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909	
1931.	—	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032	
1932.	—	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976	
1933.	—	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179	
1934.	—	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117	
1935.	—	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907	
1936.	—	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354	
1937.	—	1.613	1.346	3.365	4.711	1.267	3.327	4.594	134.465	249.040	383.505	
1938.	—	1.861	1.501	4.142	5.643	1.389	4.099	5.488	145.316	273.917	419.233	
1938.	X.	1.634	157	417	574	149	410	559	140.192	262.052	402.244	
1938.	XI.	1.774	128	370	498	117	364	481	142.854	268.614	411.468	
1938.	XII.	1.861	125	376	501	116	367	483	145.316	273.899	419.215	
1939.	I.	1.862	123	353	476	112	350	462	147.605	305.046	452.651	
1939.	II.	1.862	125	328	453	112	330	442	148.981	312.978	461.959	
1939.	III.	1.862	116	395	511	104	400	504	149.067	316.443	465.510	
1939.	IV.	1.926	145	403	548	130	407	537	149.471	318.526	467.997	
1939.	V.	1.930	139	510	649	129	512	641	149.427	318.757	468.184	
1939.	VI.	1.930	146	462	608	140	461	601	149.303	321.031	470.334	
1939.	VII.	1.932	154	511	665	151	491	642	148.727	319.563	468.290	
1939.	VIII.	1.934	164	554	718	154	548	702	148.260	319.660	467.920	
1939.	IX.	1.937	181	535	716	171	552	723	149.239	321.691	470.930	
1939.	X.	1.938	149	527	676	143	542	685	150.598	326.220	476.818	
1938 XI. -1939.X. összesen: 1938. XI.-X. 1939. total:		—	1.695	5.324	7.019	1.579	5.324	6.903	—	—	—	
1938. I.-X. összesen: I.-X. 1938. total:		—	1.249	3.393	4.642	1.155	3.367	4.522	—	—	—	
1939. I.-X. összesen: -X.1939 total:		—	1.442	4.578	6.020	1.346	4.593	5.939	—	—	—	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. X havában 1938. X havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 304	- 8	+ 110	+ 102	- 6	+ 132	+ 126	+ 10.406	+ 64.168	+ 74.574
	En oct. 1939 par rapport au mois oct. 1938, en plus (+) en moins (-)	%-ban en %	+ 18'6	- 5'1	+ 26'4	+ 17'8	- 4'0	+ 32'2	+ 22'5	+ 7'4	+ 24'5	+ 18'5
	1939.I.-X. időszak- ban 1938. I.-X. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	—	+ 193	+1.185	+1.378	+ 191	+1.226	+1.417	—	—	—
	En janv.-oct. 1939, par rapport aux mois de janv.-oct. 1938, en plus (+) en moins (-)	%-ban en %	—	+ 15'5	+ 34'9	+ 29'7	+ 16'5	+ 36'4	+ 31'3	—	—	—

A posta forgalma.

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBE — 5. Le trafic en unités de travail

E g y s é g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma drb: — Nombre des unités de travail:												
		Kincstári postahivataloknál Bureaux d'Etat						Postamesteri hivataloknál és ügynökségeknél Bureaux des maîtres de poste et agences						
		posta poste	lávíró télé- graphe	lávbe- szelő téléphone	rádió radio	összesen total		posta poste	lávíró télé- graphe	lávbe- szelő téléphone	rádió radio	összesen total		
				drb nombre	%					drb nombre	%			
1930.	—	186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71.3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28.7	
1931.	—	161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72.7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27.3	
1932.	—	135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72.9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27.1	
1933.	—	129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72.6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27.4	
1934.	—	130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72.3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27.7	
1935.	—	132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72.0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28.0	
1936.	—	137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71.6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28.4	
1937.	—	143.639	19.595	121.662	8.216	293.112	71.1	85.416	8.007	21.218	4.386	119.027	28.9	
1938.	—	154.737	22.137	130.275	8.933	316.082	70.7	91.743	9.252	25.526	4.446	130.967	29.3	
1938.	X.	14.606	2.073	11.846	750	29.275	69.6	9.073	920	2.438	376	12.807	30.4	
1938.	XI.	14.134	2.086	11.366	765	28.351	70.0	8.310	839	2.218	387	11.754	29.3	
1938.	XII.	17.326	2.275	11.379	777	31.757	71.7	0.080	866	2.241	397	13.584	30.0	
1939.	I.	14.001	1.998	11.772	834	28.605	71.4	17.859	797	2.191	433	11.280	28.3	
1939.	II.	13.656	1.556	11.368	891	27.471	69.7	7.897	647	2.054	428	11.026	28.6	
1939.	III.	15.058	2.013	10.805	893	28.769	72.2	8.881	811	2.416	416	12.524	30.3	
1939.	IV.	14.870	1.899	11.920	889	29.578	71.1	7.808	787	2.347	419	11.361	27.8	
1939.	V.	15.623	2.122	12.194	908	30.847	71.3	8.270	908	2.918	417	12.513	28.9	
1939.	VI.	14.984	2.093	12.260	900	30.237	70.3	7.870	900	2.673	411	11.854	28.2	
1939.	VII.	15.393	2.304	12.011	896	30.604	69.0	8.544	1.030	2.944	411	12.929	29.7	
1939.	VIII.	15.878	2.775	11.553	895	31.101	70.4	9.145	1.219	3.201	410	13.975	31.0	
1939.	IX.	16.368	2.411	12.977	938	33.194	69.6	9.445	1.064	3.003	413	13.925	29.6	
1939.	X.	18.103	2.334	12.661	981	34.079	70.1	10.020	1.038	3.072	399	14.529	29.9	
1938. XI.-1939. X. összesen:		185.894	25.866	142.266	10.567	364.593	70.7	104.129	10.906	31.278	4.941	151.254	29.3	
XI. 1938. X. 1939. total:														
1938. I.-X. összesen:		122.944	17.776	107.530	7.391	255.641	70.7	73.677	7.549	21.067	3.660	105.953	29.3	
I-X. 1938 total:														
1939. I.-X. összesen:		154.434	21.505	119.521	9.025	304.485	70.7	85.739	9.201	26.819	4.157	125.916	29.3	
I-X. 1939 total:														
Összehasonlítások Comparaisons	1939. X. hávában 1938. X. hávához képesti több (+) kevesebb (-)	szám-szerüleg en nombre												
	En oct. 1939 par rapport au mois de oct. 1938, en plus (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 3.497	+ 261	+ 815	+ 231	+ 4.804	—	+ 947	+ 118	+ 634	+ 23	+ 1.722	—
			+ 23.9	+ 12.6	+ 6.9	+ 30.8	+ 16.4	—	+ 10.4	+ 12.8	+ 26.0	+ 6.1	+ 13.4	—
	1939. I.-X. időszakban 1938. I.-X. időszákhöz képest több (+) kevesebb (-)	szám-szerüleg en nombre												
	En janv.-oct. 1939 par rapport aux mois de janv.-oct. 1938, en (+), en moins (-)	%-ban en %	+ 31.490	+ 3.729	+ 11.991	+ 1.634	+ 48.844	—	+ 12.062	+ 1.652	+ 5.752	+ 497	+ 19.963	—
			+ 25.6	+ 21.0	+ 11.2	+ 22.1	+ 19.1	—	+ 16.4	+ 21.9	+ 27.3	+ 13.6	+ 18.8	—

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBEN (folytatás).

5. Le trafic en unités de travail. (suite)

E g y s é g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:									
		Posta Poste		Távíró Télégraphe		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen drb. total nombre	
		drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0	drb. nombre	0/0		
1930.	—	285.032	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520	
1931.	—	242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003	
1932.	—	206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839	
1933.	—	198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054	
1934.	—	202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375	
1935.	—	206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090	
1936.	—	217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784	
1937.	—	229.055	55.6	27.602	6.7	142.880	34.7	12.602	3.0	412.139	
1938.	—	246.480	55.1	31.389	7.0	155.801	34.9	13.379	3.0	447.049	
1938.	X.	23.679	56.3	2.993	7.1	14.284	33.9	1.126	2.7	42.082	
1938.	XI.	22.444	56.0	2.925	7.3	13.584	33.8	1.152	2.9	40.105	
1938.	XII.	27.406	60.4	3.141	6.9	13.620	30.1	1.174	2.6	45.341	
1939.	I.	21.860	54.8	2.795	7.0	13.963	35.0	1.267	3.2	39.885	
1939.	II.	21.553	56.0	2.203	5.7	13.422	34.9	1.319	3.4	38.497	
1939.	III.	23.939	58.0	2.824	6.8	13.221	32.0	1.309	3.2	41.293	
1939.	IV.	22.678	55.4	2.686	6.6	14.267	34.8	1.308	3.2	40.939	
1939.	V.	23.893	55.1	3.030	7.0	15.112	34.9	1.325	3.0	43.360	
1939.	VI.	22.854	54.3	2.993	7.1	14.933	35.5	1.311	3.1	42.091	
1939.	VII.	23.937	55.0	3.334	7.7	14.955	34.3	1.307	3.0	43.533	
1939.	VIII.	25.023	55.5	3.994	8.9	14.754	32.7	1.305	2.9	45.076	
1939.	IX.	26.313	55.5	3.475	7.4	15.980	33.9	1.351	2.9	47.119	
1939.	X.	28.123	57.9	3.372	6.9	15.733	32.4	1.380	2.8	48.608	
1938. XI.-1939. X. összesen: XI 1938.-X. 1939. total:		290.023	56.2	36.772	7.1	173.544	33.7	15.508	3.0	515.847	
1938. I.-X. összesen: I-X. 1938 total:		196.621	54.4	25.325	7.0	128.597	35.6	11.051	3.0	361.594	
1939. I.-X. összesen: I-X. 1938 total:		240.173	55.8	30.706	7.1	146.340	34.0	13.182	3.1	430.401	
Összehasonlítások Comparaisons	1939. X. havában 1938. X. havához képestöbb (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 4.444	—	+ 376	—	+ 1.449	—	+ 254	—	+ 6.526
	En oct. 1939 par rapport au mois de oct. 1938 en plus (+), en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 18.8	—	+ 12.7	—	+ 10.1	—	+ 22.6	—	+ 15.5
	1939. I.-X. időszak- ban 1938. I.-X. időszakához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg en nombre	+ 43.552	—	+ 5.381	—	+ 17.743	—	+ 2.131	—	+ 68.807
	En janv.-oct. 1939 par rapport aux mois de janv.-oct. 1938, en plus (+) en moins (-)	0/0-ban en 0/0	+ 22.2	—	+ 21.2	—	+ 13.8	—	+ 19.3	—	+ 19.0

6. KÁRPÁTALJA FORGALMA. — 6. Le trafic de la Subcarpathie.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

Egység: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Év Année	Hó Mois	Feladás — Expédition									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és summás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csekkbefizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	695	12	1	14	13	869	— ¹⁾	5	4	1.476
1939.	V.	376	12	1	6	16	992	— ²⁾	4	12	2.281
1939.	VI.	435	11	1	7	16	912	— ³⁾	15	15	2.533
1939.	VII.	492	13	1	7	18	1022	— ⁴⁾	28	18	2.723
1939.	VIII.	560	14	1	9	19	1.049	— ⁵⁾	28	23	3.364
1939.	IX.	492	13	1	9	17	1.028	— ⁶⁾	26	23	3.514
1939.	X.	547	17	1	14	21	1.384	1	69	29	5.060

¹⁾ 69; ²⁾ 79; ³⁾ 128; ⁴⁾ 270; ⁵⁾ 317; ⁶⁾ 313 drb.

a) Postaforgalom. (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	Kézbesítés — Remise									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és summás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payements		Csekk-kifizetés Chèques payements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recomandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1939.	IV.	—	16	2	16	7	807	— ¹⁾	7	1	545
1939.	V.	—	13	1	24	12	1.447	— ²⁾	8	2	1.120
1939.	VI.	—	13	1	22	14	1.661	— ³⁾	10	8	1.952
1939.	VII.	—	15	1	26	14	1.841	— ⁴⁾	17	8	1.920
1939.	VIII.	—	15	1	28	16	1.833	— ⁵⁾	21	9	2.907
1939.	IX.	—	16	1	26	17	2.373	— ⁶⁾	38	11	3.316
1939.	X.	—	19	8	30	17	2.030	— ⁷⁾	24	12	2.910

¹⁾ 81; ²⁾ 46; ³⁾ 87; ⁴⁾ 116; ⁵⁾ 136; ⁶⁾ 114; ⁷⁾ 429; ⁸⁾ 477 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.

c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Év Année	Hó Mois	Táviró — Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone			
		Táviratok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			
		feladás depôt	kézbesítés remise	hálózatok szerint — dans le réseau falurendszerű és 200 előfizetőnél kisebb syst. rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés	összesen total	Számlált helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complées nombre en milliers
1939.	IV.	2	5	—	598	598	—
1939.	V.	5	7	—	612	612	—
1939.	VI.	6	7	—	624	624	—
1939.	VII.	7	9	—	628	628	—
1939.	VIII.	8	9	—	670	670	—
1939.	IX.	6	8	—	685	685	—
1939.	X.	7	9	—	706	706	—

A posta-forgalma.

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).
d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés
			kezdeményezett départ	érkezett arrivée	
1939.	IV.	63	5	5	—
1939.	V.	72	14	12	—
1939.	VI.	72	13	12	3.079
1939.	VII.	72	14	13	3.230
1939.	VIII.	72	15	14	3.321
1939.	IX.	72	16	15	3.520
1939.	X.	72	18	16	3.708

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic en unités de travail.
Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Távíró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radio	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1939.	IV.	192	27	59	—	278
1939.	V.	217	44	110	—	371
1939.	VI.	240	47	108	8	403
1939.	VII.	276	59	118	9	462
1939.	VIII.	305	70	127	9	511
1939.	IX.	301	54	129	10	494
1939.	X.	351	62	143	10	566

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Anglia.

Mozgó postahivatalok.

Az angol mozgó postahivatalokat (Mobile Post Office) nem autobuszokon, hanem pótkocsikon rendezték be. A vontatást külön traktor végzi. Az első mozgó hivatalt két évvel ezelőtt rendezték be, de a közönség nagy érdeklődése állandóan újabb és újabb típusok megrendelését teszi szükségessé. A legújabb kocsik piros színűek. A hivatali helyiség két részből áll. Hátul két távbeszélő fülke van, külön a helyi és a helyközi távbeszélgetések lebonyolítására. A felszereléshez tartozik két bélyegárusító automata, két betűnyomatásos távirógép, egy levélszekrény, amelyen keresztül a küldemények közvetlenül a zsákba hullanak. önműködő mérlegek, asztali távbeszélő készülékek, bélyegző és szétosztó asztal, beosztó szekrény, fiókok stb. Az ajtók előtt lábtörölő rácsokat állítanak fel. A kocsik előtt várakozó közönséget az eső és nap ellen vászontetőzet védi. (Post-Zeitschrift, 1939:5.) *Székely.*

Németország.

A német tábori posta működése a lengyel hadszíntéren.

A lengyelországi hadjárat befejeztével a Deutsche Post c. postai folyóirat rövid visszapillantást vet a tábori posta működésére a háború tartama alatt.

A német katonák a délkeletporoszországi hadszíntéren már a háború legelső napjaiban széles fronton száz kilométernél mélyebben hatoltak be Lengyelország területére. Ez a nem várt hirtelen előnyomulás igen nehéz feladat elé állította a német tábori postát. Hisz bármi áron fenn kellett tartani az első sorokban küzdő katonák és az otthon között az összeköttetést.

Németország egész területéről Kelet-Poroszország egyetlen postahivatalához futott be a harcoló katonáknak szánt postanyag. A vasúti összeköttetés Lengyelországban a hidak és a pályaudvarok

összebombázása miatt megszakadt, ezért a postát a csapatokhoz gépkocsikon kellett elszállítani. Az előbb említett anyarszági hivataltól naponként 8—10 postakocsival szállították az anyagot a mindig változó utolsó szétosztó hivatalhoz. Minden nap közel ezer zsák került továbbításra. A mozgó tábori postahivatalok az utolsó szétosztóhivataltól ugyancsak gépkocsikon vitték az anyagot közvetlenül a frontra. Így a német posta elérte azt, hogy a tábori postáknak átadott küldemények legkésőbb az átadást követő nap már a legelső vonalban harcoló címzetteknek is a kezéhez jutottak.

A postás gépkocsivezetők szolgálatuk közben gyakran emberfeletti feladatokra vállalkoztak. Nem egyszer előfordult, hogy a szétosztó-hivataltól a frontig és vissza közel háromszáz kilométert kellett megtenni. Az utak híhetetlenül rossz állapotban voltak, mert nemcsak a páncélkocsik és a végeláthatatlan sorban közlekedő szállítóeszközök tették szinte használhatatlanná az országutakat, hanem számos helyen gránát- és bombatölcéserek is teljesen tönkretették őket. A folyókon ideiglenesen összerakott hidakon, akárhány helyen pedig gázlókon kellett átkelni. Egy alkalommal az is előfordult, hogy a postát szállító autobusz szétzört lengyel csapattekertek támadták meg.

Maguknál a tábori postahivataloknál reggeltől-estig dolgoztak az alkalmazottak az érkezett és feladott küldemények feldolgozásán és irányításán. De éjtszaka sem volt pihenés. Rendszerint ilyenkor kellett a tábori postahivatalnak előrehaladó csapattestét követnie. Itt is nem egyszer előfordult, hogy szétlőtt és még helyre nem állított hidakon haladt keresztül a postakocsi s olykor csak a véletlen mentette meg attól, hogy a szakadékokba nem zuhant.

A „tábori postamester” vezérkarának legfontosabb feladata az volt, hogy a közvetlen postai összeköttetést az előrehaladott csapatokkal biztosítsa. Különösen nehéz volt az állandóan mozgó alakulatok-

kal postai összeköttetést biztosítani. Emellett az éjtszakai munkát gyertyafény és petróleumvilágítás mellett kellett elvégezni.

De minden fáradságért kárpótolta a tábori postásokat az a pillanat, amikor a katonák között szétoszthatták a hazuról jött postát. A legnagyobb büszkeséggel töltötte el őket az a sok dicséret, amelyet kiváló munkájukért kaptak. Kétségtelen, hogy a tábori posta kiváló működése nagyban hozzájárult a német csapatok jó hangulatának fenntartásához. (Lukász)

*

A német posta pénzátutalási tevékenysége.

A német posta pénzátutalással kapcsolatban postautalvány-, utánvételi, megbízási, postacsekk-, postai utazási csekk- és bizonyos tekintetben postatakarékpénztári üzletággal foglalkozik.

A pénzátutalás már évszázadokkal ezelőtt is a posta feladatai közé tartozott. Az északnémet állami posták már a 17. században elvállalták pénznek levélben vagy csomagban szállítását, a 18. században pedig már mindegyik német postagazgatás foglalkozott pénzzállítással. Azal a gondolattal azonban, hogy a posta magának a feladott pénznek a címzetthez való elszállítása nélkül is elvállalja a feladó által befizetett összegnek a címzett részére való kifizetését, csak 1827-ben kezdtek foglalkozni. Ehhez az ötletet az 1817-ben Franciaországban bevezetett következő eljárás (articles d'argent) adta: a feladó az átutalandó összeget (legfeljebb 300 fr.-t) a postánál befizette s ennek ellenében a befizetett összegről szóló utalványt kapott, amelyet elküldött a címzettnek. A címzett pedig az utalvány ellenében a kézbesítőhivatalnál megkapta a pénzt. A befizetett összeget magát tehát már nem küldték el a rendeltetési hivatalnak, hanem az érdekelt hivatalok a közöttük keletkezett követelés-tartozást számadási úton rendezték. Az átutalásnak ezt a módját a porosz főpostahivatalban behatóan tanulmányozták de nem fogadták el, mert nem látták megvalósíthatónak a postautalvány kifizetéssel megbízandó hivataloknak pénzzel való ellátását és visszaélésektől is tartottak. Csak 1848-ban merült fel újra a gondolat, hogy valamilyen módot találjanak a készpénzküldözgetés

kiküszöbölésére. Egy 1848 május 24-én kibocsátott királyi rendelet felhatalmazta a porosz postagazgatást arra, hogy 25 tallérig rúgó összegeket átutalás végett elfogadjon és a befizető által megjelölt egyénnek kifizessen. Ezzel a német posta is megvetette a mai postautalványforgalom alapjait. A pénzutalványozást azonban nagy óvatossággal vezették be. Az átutalható legmagasabb összeget 25 tallérban állapították meg és a díjszabást is úgy szerkesztették, hogy az utalványozás csak 3 tallérig volt olcsóbb, mint a pénznek értéklevéiben való elküldése. Ez az aggályoskodás és az utalványforgalomnak ilyen korlátozott módon való bevezetése ma érthetetlen. Az akkori viszonyok mellett azonban természetes volt, mert még nem volt birodalmi bankszírforgalom, amelybe ma a postahivatalok is be vannak kapcsolódva és ezen az úton egyszerűen és gyorsan kaphatnak pénzt és pénzfelülegüket elhelyezhetik. Abban az időben a posta hivatalainak pénzellátása tekintetében teljesen magára volt utalva. A pénzzükségleteket készpénzküldés útján kellett kielégíteni, feleslegüket pedig a hivatalok szintén a nagy távolságokra lévő postapénztárakhoz szolgáltatták be. Az említett korlátozások miatt a postautalványforgalom kezdetben meglehetősen lassan fejlődött, mégis az 1864. évben már évi 2 millióra rugott.

A pénzátutalás a befizetőre nézve egészen egyszerű volt. Neki csak az utalványos címével és az átutalást jelző rövid feljegyzéssel ellátott borítékot kellett a felvevő isztviselő kezébe adni és a feladott pénzösszeget befizetni. A postai kezelés ezzel szemben elég nehézkes volt. Kifizetési utalványt kellett kiállítani és a borítékhoz csatolni, majd ezt a rendeltetési helyre továbbítani és a címzettnek kézbesíteni. A címzett a kifizetési utalvánnyal jelentkezett a kézbesítő hivatalnál, ahol neki az utalványozott összeget kifizették.

A pénznek postautalvány segítségével történő eme elég körülményes küldési módját Stephan főpostamester lényegesen leegyszerűsítette. Ő 1865 január 1-én az utalványozáshoz addig szükséges boríték és kifizetési utalvány helyett az úgynevezett postautalvány használatát rendelte el. A postautalványt a feladónak kellett kitölteni s ezzel lényegesen leegyszerűsödött a felvevő postatisztviselő munkája.

Az akkori postautalvány alakja és beosztása nagyjában ugyanolyan volt, mint a maié.

A porosz postautalványforgalomnak ezt a módját csakhamar átvette a többi német állam is. Az 1874-ben megtartott berni postakongresszuson Németország felvetette a nemzetközi postautalványforgalom bevezetésének gondolatát. A javaslatot ezen a kongresszuson még nem fogadták el, de a gondolatot az idő megérlelte és az 1878-í párisi világpostakongresszuson 14 állam postautalványegyezményt kötött, amelyhez évről-évre több és több állam csatlakozott.

A postautalványforgalom Németországban rohamosan emelkedett. 1865-ben 5.4 millió postautalványt adtak fel 228 millió márkával, 1875-ben már 24 millió postautalványt több mint 1.1 milliárd márkával, 1908-ban pedig már 182 millió postautalványt adtak fel 11 milliárd márkával. Ennek a rohamos fejlődésnek azonban a postacekküzletág létesítése gátat vetett, sőt az utalványforgalmat vissza is szorította.

Azok az aggodalmak, amelyek miatt 1848-ban a postautalványforgalmat még csak korlátozott mértékben vezették be, indokolatlanoknak bizonyultak. A kifizetések a legtöbb esetben idejében megtörténhettek, mert a be- és kifizetések összege egy-egy hivatalnál nem tért el túlságosan. Csak aránylag kevés hivatalnak kellett gondoskodnia arról, hogy a hóeleji és hóvégi nagyobbmértvű kifizetésekhez a kerületi postafőpénztártól ellátmányt kapjon. Később, az ellátmánypénzek nagy távolságra küldésének kiküszöbölése végett, alkalmas postahivataloknál úgynevezett postautalványpénztárakat létesítettek, amelyekből a környező hivatalok ellátmányt kaptak és amelyekhez pénzfeleslegeiket beszolgáltatták. A célt ilyen módon sem sikerült teljes mértékben megvalósítani, mert a postautalványpénztárak a postafőpénztáraktól, ezek pedig a központi postapénztártól kaptak ellátmányt, ami még mindig elég tekintélyes mennyiségű pénz küldözgetésével járt. Teljes megoldást nyert ez a kérdés a postapénztáraknak a birodalmi bank zsrírforgalmába történő bekapcsolásával.

A postautalványforgalom mellett csakhamar kialakult az utánvételi- és a megbízási szolgálat is. Poroszországban a postahívtáviselők már a 18. század elején a

postaigazgatás által megtűrt magánüzletként előlegezték az utánvételi összeget a feladónak. Az utánvételi beszedése azután az előlegező postahívtáviselő feladata volt. Később a hívtáviselők a feladónak csak elismervényt adtak az utánvételi összegről, melyet a pénz beszedése után a felvevő hivatalnál beválthattak. Az utánvételi szolgálatot hivatalosan 1852-ben vezették be és 1878-ban szabályozták a ma is érvényben lévő eljárás szerint.

A megbízási szolgálatot a német posta 1871-ben rendszeresítette. Ennek körében háromféle feladatot vállalt: 1. készpénz beszedését harmadik személytől, 2. váltónak elfogadás végett való bemutatását, 3. váltónak és csekkeknek fizetés végett való bemutatását és nemfizetés esetén megóvatolását.

*

A postapénztáraknak bekapcsolódása a birodalmi bank zsrírforgalmába.

Az 1870/71-i német-francia háború után a német gazdasági élet hatalmasan fel lendült, aminek a pénzforgalomra nagy befolyása volt. Az addigi fizetési módzatok csakhamar meg nem felelőknek bizonyultak. A készpénzforgalom olyan nagy méreteket öltött, hogy azt feltétlenül korlátozni kellett. Az 1875 február 8-i banktörvény a pénzforgalmat az egész birodalom területén szabályozta s ennek folyamán a birodalmi bank 1876-ban berendezte a zsrírforgalmat. A német posta ezt csakhamar erős mértékben igénybe vette, amennyiben pénztárait mind nagyobb mértékben bekapcsolta a zsrírforgalomba. Minden ebben résztvevő postapénztár pénzfeleslegét beszolgáltatta a birodalmi bank pénztáraihoz és szükség eseté nazoktól ellátmányt kaptak úgy, ahogyan az ma is történik. Ezzel a postapénztárak pénzkészletének 13/4 millió márkával való csökkentése vált lehetővé, ami abban az időben igen jelentős összeg volt.

A birodalmi bank zsrírforgalma és a posta postautalvány üzletága között is szoros kapcsolatok létesültek. 1883-tól kezdve a postautalvánnyal küldött összegeket készpénzzel való kifizetés helyett, a címzett kívánságára, a birodalmi bank zsrírszámláján jóvá lehet írni. Ennek előnyei nyilvánvalók úgy a posta, mint a zsrírszámlával bíró címzett szempontjából is. A posta sok munkától mentesült, amenny-

nyiban a pénztárak és a kézbesítők munkája is csökkent. A címzetteknek pedig nem kell a kapott pénzt megszámlálni, megőrizni és a banknál befizetni. Ezeknek a műveleteknek egész sorozata tehát egyszerű levelezés útján nyer megvalósítást. 1888-tól kezdve pedig postautalvány befizetések is történhetnek bankzsíró útján. (D. P., 34:1939.) *Zappe.*

Női kézbesítők alkalmazása a német postánál.

A nagy munkaerőhiány miatt a német posta legtöbb helyen női kézbesítőket alkalmazott. Ez a szolgálat módosítására vezetett, mert a testileg gyengébb női munkaerők teljesítőképeségére figyelemmel kellett lenni. Ezért több helyen a munkaidőt és a kézbesítőkerületek nagyságát csökkenteni kellett. A férfi kézbesítőknek legfeljebb 30 kilogramm súlyban kell küldeményeket kézbesítő körútjukra magukkal vinni; a női kézbesítőknél ezt a súlyhatárt csökkentették. A női kézbesítők „Deutsche Reichspost” feliratú karszalagot viselnek. (Postnachrichten, Bern.)

Székelly.

Svájc.

Svájci posta a mozgósítás idején.

Az európai háború kitörésekor, mint igen sok semleges állam. Svájc is mozgósított. Ez alkalommal 4000 postaalkalmazott vonult be. A bevonult alkalmazottaknak majdnem fele a táborig postánál teljesít szolgálatot, ahol 451 tiszti és 1445 altiszti munkaerő működik. A táborig postaszolgálatban nem postás katonai személyek is részt vesznek. A bevonult postaalkalmazottaknak pedig több mint a fele fegyveres katonai szolgálatot teljesít.

A posaszemélyzet ilyen nagy mértékben történt bevonulása következtében a posta kénytelen volt szolgáltatásait csökkenteni. Nagyobb helyeken, ahol máskor naponta többszöri kézbesítés volt, a napi kétszeri kézbesítéssel, kis helyeken pedig az egyszeri kézbesítéssel kellett megelégednie a közönségnek. A levélszekrények kiürítését a legtöbb helyen a kézbesítőszemélyzetre bízták. A kézbesítés üteme is meglátszóbbodott, mert éppen az erős, fiatal embereket vitték el. Akadályozta a postaforgalmat a vasúti korlátozások mellett az is, hogy a katonaság sok postai járművet lefoglalt. Az első napok nehézségeit azon-

ban sikerült a svájci postának megfelelő átszervezéssel és a megmaradt személyzet jelentős megterhelése útján leküzdenie. (P. Z. T. Z.)

Eszperanto világtalálkozó Bernben.

Augusztus elején tartották meg Bernben a 31. *Eszperanto Világtalálkozást*, 800 résztvevővel. A Nemzetközi Eszperanto Liga (I. E. L.) titkára ismertette a Liga tevékenységét az elmúlt esztendőben. Bejelentette, hogy a Ligához, amely az országos eszperantó szövetségek csúcsszervezete, a következő 6 új állam eszperantó szövetsége csatlakozott: Görögország, Magyarország, Jugoszlávia, Finnország, Svájc és Új-Zéland. Külön nemzetközi eszperantó szövetsége van. (Ilepto) a postaalkalmazottaknak. E Szövetség havonta eszperantó ujságot ad ki, amelyben cikkek jelennek meg az egyes országok postaszolgálatáról és azok szervezetéről. Ez a Szövetség is ülést tartott, amelyen határozati javaslatot fogadtak el. Ebben arra kéri az egyes államok postai igazgatását, tegye lehetővé azt, hogy a postaalkalmazottak külföldi eszperantó tanfolyamokon és kongresszusokon részt vehessenek. (Postnachrichten, Bern.)

A film

a postapropaganda szolgálatában.

A svájci országos kiállításon, amelyen a posta is nagy anyaggal vett részt, nagy népszerűségnek örvendett a *postamozsi*. A legtöbb postafilm 16 milliméteres keskenyfilm volt. A filmek tanító céllal készültek, de mindgyilkánál kis mesébe foglalták az okulni valót, hogy ne untassák a közönséget. A „Levél sorsa” című film pl. ügyes kis mese keretében mutatja be egy levélpostai küldemény útját a levélszekrénytől a címzettig. A „Levél légi útja” című film a légipostai szolgálatot, az „Emberi feledékenység” a rossz címzés hátrányát, az „Alkotó kezek — fénylő szemek” a karácsonyi csomagszolgálatot, a „Pénzre van szükségem” pedig a postacsekkszolgálatot mutatja be. Több film foglalkozott a svájci postaszállító szolgálattal, ahol a gyönyörű hegyes vidékeken sokszor komoly akadályokkal kell a szállításnak megküzdenie. Érdeklődést keltő mese keretében mutatta be a posta a levélbélyeg készítését. Terve vette a svájci postai igazgatás táborig postai film készítését is. (P. Z., 1939:5.) *Székelly.*

TÁVÍRÓ.

Az előfizetői távgépirószolgálat
Németalföldön.

Németalföldön a távgépiró készülékeket az igazgatás adja bérbe az előfizetőknek. Amsterdam, Rotterdam és Hága városokban a távgépiró berendezéseket a városok kerületi igazgatása létesíti és tartja fenn.

A távgépiró berendezések a szolgálat lebonyolítására kijelölt távbeszélő áramkörökbe vannak bekapcsolva. Ezeknek az áramköröknek kapcsolási számai az előfizetői távbeszélő névsorokban nem szerepelnek, hanem csupán a távgépiró szolgálat céljaira kiadott külön jegyzékben.

A belföldi forgalomban a távgépiró összeköttetéseket, távbeszélő készülék útján, a távbeszélő összeköttetésekhez hasonló módon létesítik.

Az automatikus rendszerű városi távbeszélő hálózatokban a távgépiró szolgálat hívószámát kell tárcsázni. Kézi kapcsolású hálózatokban az eljárás ugyanaz, mint a távbeszélgetéseknél, azzal a különbséggel, hogy a hívó előfizető a jelentkező kezelőnőtől távgépiró összeköttetést kér. Az összeköttetés létesítése után, a hívó és a hívott előfizető távgépiró készülékét egy váltó segítségével az áramkörbe kapcsolja, távbeszélő készülékének hallgatóját pedig visszaakasztja.

A távgépiró készülékeket különleges váltóval lehet ellátni a hívott előfizető távollétében érkező hívások felvételére. E váltó átkapcsolása esetén, a távgépiró készülék a hívott távollétében is működik és a részére érkező közleményeket felveszi. Ebben az esetben a távgépiró készüléket a távbeszélő hívás indítja meg. Az automatikus rendszerű távbeszélő hálózatokban, ha a hívó előfizető a csengetési bűgást nem hallja, tudomásul veszi, hogy a hívott távgépiró készülékének váltója „távolléti” helyzetben van. A hívó ekkor megnyomja a „Ki van ott” felírású gombot és meggyőződik arról, hogy a hívott készülék működik. A kézi kapcsolású hálózatokban a központ kezelője a zsinórlámpáról látja azt, hogy a hívott állomás távgépiró készüléke „távolléti” helyzetben van. Felszólítja tehát a hívó előfizetőt, hogy távgépiró készülékét kapcsolja be, azután a „Ki van ott” gomb lenyomásával biztosíthatja az összeköttetést.

A Nagy-Britanniával és Belgiummal való viszonylatban az összeköttetések létesítése ugyanúgy történik, mint a belföldi forgalomban. A Németországgal, Dániával és Svájjal való viszonylatban, ahol a távgépiró szolgálat a távbeszélő szolgálattól el van különítve, a forgalmat az amsterdami átkapcsoló állomás útján bonyolítják le. A külfölddel az összeköttetést az állomás szolgálatát ellátó kezelő létesíti.

A fentiekben ismertetett használaton kívül, a távgépiró szolgálatban résztvevő előfizető, berendezése segítségével még a következő szolgálatokat veheti igénybe:

a) táviróösszeköttetésbe léphet valamely táviróhivatallal;

b) úgynevezett „Telex táviratokat” adhat fel.

Az Amsterdamban, Rotterdamban és Hágában lakó előfizetők a távgépiró berendezés útján a helybeli táviróhivataloknál, illetőleg rádiótáviróhivataloknál díjmentesen adhatják fel távirataikat, a részükre érkező táviratokat pedig, kérelmükre, ezen az úton ugyancsak díjmentesen kézbesítik.

A táviróhivatalok távgépiró berendezései egyúttal az úgynevezett „Telex táviratok” továbbítására is szolgálnak. Az előfizetők, akik megfizetik a távgépiró összeköttetés díját, távirataikat az amsterdami, rotterdami vagy hágai táviróhivatalokhoz továbbíthatják. A rendeltetési helyem azután a táviratot a szokásos módon, külön küldőnccel kézbesítik a címzettnek.

Az összeköttetés díja a továbbítás idejének megfelelő tartamú távbeszélő összeköttetés díjával egyenlő; e díjhoz még 0.25 forint pótdíjat számítanak fel.

A távgépiró készülékek havi bérleti díjai a következők:

	Forint
a) közönséges berendezésért, a távbeszélő összeköttetés díjával együtt	40.—
b) automatikus továbbító berendezésért	23.50
c) lyukasztókézüllékért	17.50
d) „távolléti” váltóért	1.—
e) zajcsillapító berendezésért	3.—

A fenti díjak a fenntartási díjakat is magukban foglalják.

Az előfizetői viszony kötelezően legalább két esztendőre szól. Az előfizetőnek azonban jogában áll az első két hónapban az előfizetést felmondani, ebben az esetben 50.— forintot fizet; ezenkívül meg kell fizetnie a b) és e) pontban felsorolt készülékek esetleges használati díját is.

Különleges esetektől eltekintve, berendezési (belépési) díjat az előfizetőknek nem számítanak fel.

A belföldi, valamint a Belgiummal és Nagy-Britanniával lebonyolított forgalomban a távgépíró összeköttetéseknel a rendes távbeszélő díjszabást alkalmazzák. A Németországgal, Dániával, Franciaországgal és Svájjal való forgalomban a díj a távbeszélgetések díjának 50%-ával egyenlő. Amennyiben a Nagy-Britanniával való forgalom eléri azt a nagyságot, amellyel az üzem megindításakor számoltak, a Londonnal, valamint a Londontól 12 és 1/2 angol mérföldnyi sugarú körben fekvő helységekkel való viszonylatban, az erősforgalmú időben 50%-os díjmérséklést vettek terembe, a gyengeforgalmú időben létesített összeköttetéseknel ezen túlmenő díjmérséklést nem terveznek.

A Nagy-Britannia egyéb helységeivel való viszonylatban a 8—19 óra között létesített összeköttetéseknel pedig a londoni díjszabást, pótdíj nélkül.

A hírlaptávíróforgalom semmiféle külön kedvezményben nem részesül.

A Németországgal, Dániával, Svájjal, valamint Franciaországgal való forgalmat, — amint már említettük, — az amsterdami átkapcsoló állomás útján bonyolítják le. Az állomás munkahelyeinek száma az 1939. év folyamán 2-ről 5-re emelkedett, az 1940. év elejére pedig egy olyan különleges távgépíró központ üzembehelyezését tervezik, amely az előfizetőket kiszolgáló húsz munkahellyel fog rendelkezni.

Az összeköttetések létesítésének menetét az alábbi példával szemléltetjük:

Ha az amsterdami hívó előfizető például Berlinnel óhajt összeköttetést létesíteni, a 7-es számot tárcsázza, amikor is az átkapcsoló állomás jelentkezik. Az előfizető ekkor távbeszélőn bemondja a hívott állomás számát. Az átkapcsoló állomás kezelője felszólítja a hívót, hogy az áramkört kapcsolja át távgépíró készülékére s azután a kívánt berlini számmal létesíti az összeköttetést. A hívó előfizető az összeköttetés létrejöttéről a „Ki van

ott” gomb lenyomásával győződhetik meg. A kezelő a hívó előfizető nevét közli a berlini előfizetővel, aki így győződik meg a hívó azonosságáról. A levelezést ezek után azonnal meg lehet kezdeni. Ez az egész előkészítő eljárás csak 20 másodpercig tart. Ha a hívott berlini előfizető foglalt, azt az amsterdami hívóval azonnal közlik, egyben figyelmeztetik, hogy mi helyt a hívott állomása szabad lesz, állomását vissza fogják hívni.

Az összeköttetések ellenőrzése és a díjköteles időtartam megállapítása a hívó oldali ország feladata. Az érdekelt állomások kezelőnei naponta közlik egymással a díjazott percek számát.

Az előfizetői távgépíró berendezéseket megfelelő műszaki személyzet tartja fenn. A nagyforgalmú állomások berendezéseit 7 naponként, az átlagos forgalmú állomásokét pedig 30 naponként vizsgálják felül. A forgalom nagyságához mérten, az előfizetői berendezéseket meghatározott időpontban kicserélik. A rendkívül nagy forgalmat lebonyolító előfizetőknél ez a készülcseréje 2 és 1/2—3 évenként történik.

A távgépíró szolgálat bevezetése Németalföldön a szolgálatot igénybevevő közönség egyre nagyobb érdeklődését keltette fel az állandó táviróösszeköttetések iránt. A távgépíró szolgálatban résztvevő felek bizonyos idő elteltével a legtöbb esetben azzal a kérelemmel fordultak az igazgatóhoz, hogy valamely fontos üzletfelükkel állandó táviróösszeköttetést létesítsen.

A távgépíró összeköttetések céljaira létesített állandó táviróösszeköttetések évi díjai a következők:

	Forint
35 km távolsáig	4000.—
35—60 km távolsáig	4500.—
60 km távolságon felül	5000.—

A közönséges előfizetői távgépíró berendezések távgépíró elosztóközpontokba is bekapcsolhatók. E célból az előfizetői berendezéseket kapcsolóval látják el, amelynek segítségével az előfizető maga létesítheti az összeköttetést a kívánt előfizetővel vagy a távgépíró elosztóközponttal.

Jelenleg Németalföldön 3 ilyen elosztóközpont működik:

- a) az ANP sajtóügynökség elosztóköz-

pontja, amelybe 81 távgépiró berendezés van bekapcsolva. Az ebbe az elosztóközpontba kapcsolt vonalakon naponta körülbelül 350.000 jelet tvábbítanak. Ilyen elosztóközpontok Amsterdamban és Hágában működnek;

b) az ANP sajtóügynökség egy kisebb elosztóközpontja 9 bekapcsolt készülékkel;

c) a tőzsde céljaira szolgáló elosztóközpont, a tőzsdeárfolyamok továbbítására. A bekapcsolt berendezések száma 32. (J. T., 1939:6.)
Balázs.

Szerkesztői üzenetek

J. B. Miskolc. A gyűjtőpostahivatalok (mellék gyűjtőpostahivatalok) a körzetükbe tartozó postahivatalokkal és viszont a körzetbeli postahivatalok a gyűjtőpostahivatalokkal (mellék gyűjtőpostahivatalokkal), mint *társhivatalok* leveleznek, vagyis értesítik egymást.

B. L. Kapuvár. A postamesteri hivata-

lok küldöncének a pénzeszsákok lezárásánál való tanuskodását az A. 2. Szab. nem írja elő. A postaiügynökségek küldöncének a pénzeszsákok lezárásánál való kötelező tanuskodására vonatkozó észrevételére az A. 5. Szab. gyakorlati alkalmazásával kapcsolatban beérkező észrevételek elbírálása során kerül sor.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. SZ. 204. SZOBA.

TELEFONSZÁM: 150—597. — MŰSZAKI ÜGYEKBN: 146—500.

ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ, MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ.

MEGJELENIK HAVONKÉNT.

A kiadásért felel: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postahiv. igazgató.

URBÁNYI ISTVÁN KÖNYVNYOMDA BUDAPEST. VI., GRÓF ZICHY JENŐ-UTCA 36.

Telefon: 118—461.